

Scandic

Årsrapport 2018

OBOS Eiendom Konsern

Hovedpunkter 2018

Totalt eier konsernet OBOS Eiendom om lag 710 000 kvadratmeter næringseiendom. OBOS Eiendom AS har investert hovedsakelig i kontorer, kjøpesentre, forretningslokaler, hoteller, sykehus og skolebygg.

OBOS Eiendom er vinner av MSCI Awards 2018 for den best balanserte avkastningen på porteføljen de siste tre årene i Norge. Vår totale avkastning for alle eiendommer i den norske indeksen er målt til 11,2 % pr. år de siste tre årene (2015–2017).

Detaljhandelen er i en brytningstid og netthandel er en utfordring, men OBOS-sentrene som ligger på kollektivknutepunkt der folk bor, vil fortsatt spille en sentral rolle. OBOS-sentrene hadde i 2018 en omsetningsvekst på 1,5 %. Sentrene skaper liv mellom husene og er en sosial møteplass for befolkningen i områdene hvor de ligger. Gjennom riktig leietakermiks vil disse senterne også lykkes kommersielt i framtiden.

På Oppsal ble et nytt kjøpesenter på 5 000 kvadratmeter ferdigstilt i mai, med 20 nye butikker.

På Lambertseter ble det ferdigstilt 3 000 kvadratmeter lokaler som del av et nytt boligprosjekt vis-a-vis Lambertseter senter. 3 nye butikklokaler, alle fullt utleid.

Høsten 2018 ble reguleringsplanen godkjent for nytt senter på Holmlia i Oslo, med en kombinasjon av handel og nye kontorlokaler. Planlagt byggestart er våren 2019, med forventet ferdigstilling i slutten av 2021. Samlet areal er 14 000 kvadratmeter pluss parkering.

OBOS har over lengre tid investert i hotellutvikling. Dette er en viktig kompetanse å besitte som ledende byutvikler. Nyåpnede hotell Scandic Lillestrøm har vært en suksess fra åpningen i januar 2018 og hotellet har samtidig lykkes med å skape et bra restaurantkonsept som åpner seg mot byen.

I Langbølgen 1 på Lambertseter ble det igangsatt oppføring av 6 500 kvadratmeter kontorbygg. Bygget er utleid til nye lokaler for Nordstrand bydelsadministrasjon og Deichmanske bibliotek.

OBOS har under planlegging ytterligere kontor- og skoleprosjekter både i Kværnerbyen, i Oslo sentrum og på Ryen i Oslo, samt en betydelig utvidelse av eksisterende kontoreiendom på Hammersborg torg. Prosjektutvikling er en betydelig del av verdiskapningen.

Ulven

Ulven, som omfatter 280 mål i Hovinbyen, skal utvikles med over 2 000 nye boliger, 200 000 kvadratmeter næringsbygg, samt videreføring av deler av eksisterende virksomhet.

I 2018 etablerte OBOS Construction City som klynge og eiendomsselskap, sammen med AF Gruppen og Betonmast. Construction City skal huse nye hovedkontorer på Ulven i Oslo for hovedeierne og gi plass til andre aktører som ønsker å bidra til å gi bransjen større konkurransekraft gjennom økt samhandling, innovasjon, bærekraft og kompetansebygging.

Klyngen skal fremme «The future of construction» gjennom økt samhandling og nye løsninger i hele bygge-, anleggs- og eiendomsbransjen. OBOS tar sikte på å flytte inn i nytt hovedkontor i 2023/2024. Eiendommen til Construction City inngår i Ulven-porteføljen. Utviklingen av eiendommens nærmere 100 000 kvadratmeter er i gang med planlagt byggestart er 2020/2021.

Utviklingen og byggingen av boligprosjektene på Ulven vil skje i regi av Ulven Bolig AS, et heleid datterselskap av OBOS Eiendom. Boligene i det første boligprosjektet Ulven Park er ute for salg. Av de 236 leilighetene som har vært tilbudt for salg ble det i 2018 solgt 217. Til sammen har prosjektet 342 leiligheter. Byggestart for hele prosjektet ble vedtatt i desember. Planlagt ferdigstilling er sommeren 2021.

Utleie og salg av næringseiendom

Utleiegraden i selskapets eiendomsmasse er i 2018 holdt uendret på 96,2 %. Det er inngått 124 nye leieforhold på 34 000 kvadratmeter og reforhandlet 81 leieforhold på 72 000 kvadratmeter. Samlet årlig leie utgjør 115,9 millioner kroner. Gjennomsnittlig kontraktstid for nye avtaler er 5,4 år.

Nybygget i Persveien 26 på Ulven ble i juni 2018 overtatt av nye eiere. Strandveien 43 i Trondheim ble solgt, med overlevering til nye eiere i oktober 2018. Salgsavtale for eiendommene i Persveien 28 og 30 på Ulven ble inngått på tampen av 2018, med overtagelse i 2019. Kjøttbasaren i Bergen ble solgt i slutten av 2018 med overlevering til nye eiere i 2019. Hotell Ørnen i Bergen er også lagt ut for salg, med forventet gjennomføring i 2019.

Salg av virksomhet

Med virkning fra 1. februar 2018 ble OBOS Eiendomsdrift AS solgt til Coor Service Management. OBOS har etter en grundig vurdering funnet det hensiktsmessig å selge virksomheter som drifter egne og andres eiendommer til nye eiere som er bedre i stand til å levere framtidens driftstjenester.

Portalen

Hotell, kontor og forretninger på Portalen, Lillestrøm, ble ferdigstilt i 1. halvår 2018.

Nøkkeltall 2018

OBOS EIENDOM

100%

Eid av OBOS BBL

46

Ansatte

622 000

Kvm heleide
eiendommer

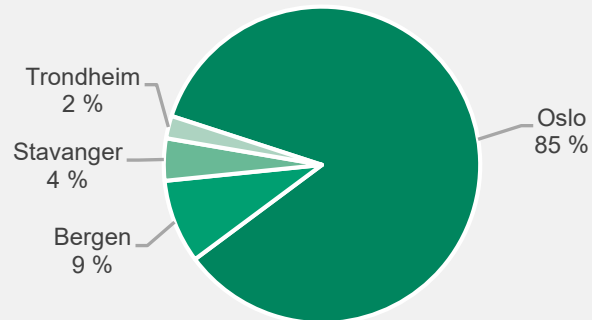
77

Heleide bebygde
eiendommer

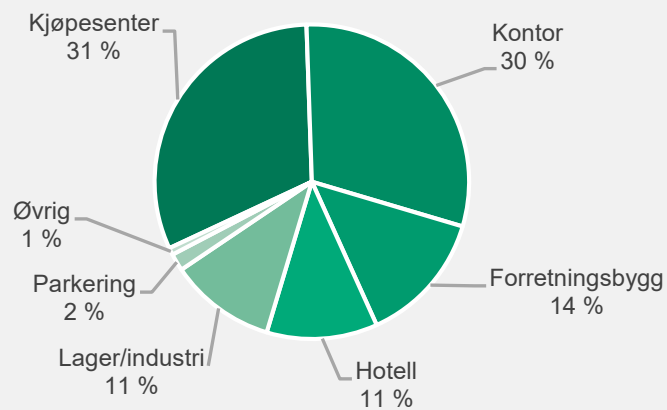
87 000

Kvm deleide
eiendommer

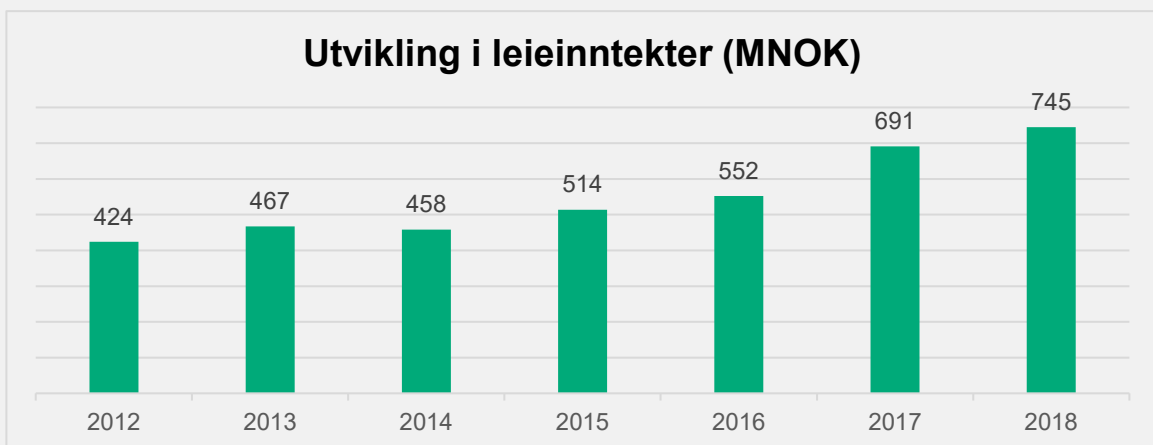
Leieinntekter geografisk fordelt

Inntekter fordelt på type eiendom

Utvikling i leieinntekter (MNOK)

- OBOS Eiendom kan vise til god utvikling i leieinntektene i løpet av de siste årene
- I 2016 ble Ulven en del av OBOS Eiendom og forklarer hoveddelen av økningen fra 2016 til 2017

KJØPESENTRE

7

Antall kjøpesentre

10 900 000

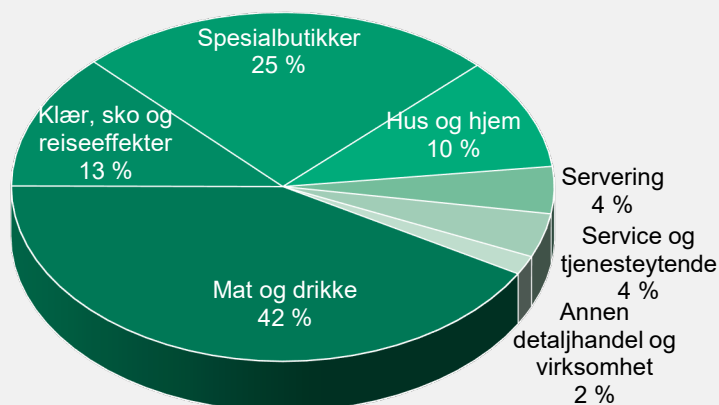
Antall besøkende
på kjøpesentrene

3 920 000 000

Totalomsetning
på kjøpesentrene

Bransjefordeling kjøpesentre

HOTELL

855

Antall hotellrom

4

Antall hotell

217 000

Antall overnattingsdøgn

Årsberetning 2018

OBOS Eiendom Konsern

INNLEDNING

OBOS Eiendom AS er heleid av OBOS BBL. Selskapet eier flere datterselskaper og betegnelsen OBOS Eiendom Konsern omtaler OBOS Eiendom AS med datterselskaper. Selskapet skiftet 27. mars 2019 navn fra OBOS Forretningsbygg AS til OBOS Eiendom AS.

Konsernet har som formål å eie og drive næringsbygg i Oslo og andre større byer i Norge. Konsernet skal bidra til at OBOS BBL når sine mål som boligorganisasjon ved i egen regi eller i samarbeid med andre å skape merverdier gjennom utvikling, forvaltning og kjøp/salg av fast eiendom.

Hovedkontorets adresse er Hammersborg Torg 1, Oslo.

MARKEDET I 2018

Antall signerte leiekontrakter for kontor i Oslo holder seg stabilt fra 2017, mens antall kvadratmeter utleid er noe høyere. Kontorleiemarkedet i store deler av Oslo har vært preget av synkende ledighet og betydelig leieprisvekst, særlig på de mest sentrale kontorbeliggenhetene. Gjennomsnittsleien har økt med ca. 5 % i 2018. Markedet for kontorlokaler i randsonene har imidlertid vært preget av høy ledighet.

Folks handlemønster er i stor endring og netthandelen økte, som i 2017, med nærmere 20 % også i 2018 (total netthandel ca. 144 milliarder). Den økte netthandelen bidrar til økt etterspørsel etter bynære logistikkeiendommer.

På transaksjonssiden har 2018 vært godt transaksjonsår for næringsmarkedet med en omsetning på over 90 milliarder kroner.

Konvertering av næringseiendom til bolig fortsetter i en viss grad, men i mindre omfang enn tidligere.

Samlet i 2018 ble det solgt 4,9 % flere boliger enn i 2017, noe som resulterte i et rekordantall solgte boliger på over 92.000. På den annen side var antall nye boenheter under bygging i desember 2018 5% lavere enn i desember 2017. Boligprisene i Norge utviklet seg positivt i 2018, og prisene var 2,8 % høyere ved utgangen av året enn i desember 2017. Oslo alene stod for en prisstigning på 6,3%.

I OBOS Eiendom Konsern utgjør antall signerte leiekontrakter for kontor og kjøpesenter i Oslo totalt 205 kontrakter med en verdi på 116 millioner kroner. Av dette er det inngått 124 nye leiekontrakter og reforhandlet 81 leiekontrakter.

Det er høy utleiegrad i vår portefølje og utleiegraden endte i 2018 på 96,2 %. Våre butikklokaler har vært tilnærmet fullt utleid i 2018, mens ledigheten i vår utviklingsportefølje på Ulven drar snittet noe opp.

OBOS-sentrene hadde i 2018 en omsetning på brutto 3,92 milliarder kroner. Tre av sentrene, Lambertseter, Tveita og Manglerud Senter, ligger på topp 60 listen over landets største sentre målt etter omsetning. OBOS-sentrene hadde en omsetningsøkning på 1,5 % sammenlignet med 2017. Korrigert for arealendringer var bransjeveksten på 0,8% i 2018 i følge Kvarud Analyse. Eksterne forhold som økende netthandel er med på å påvirke konkurransesituasjonen. OBOS-sentrene skal imidlertid være gode på den daglige handelen og det folk trenger i hverdagen – i tillegg til å være den hyggelige møteplassen for folk i bydelen.

ÅRSREGNSKAPET

Resultat før skatt i 2018 var 927 millioner kroner, mot 933 millioner kroner i 2017. Resultat etter skatt utgjorde 838 millioner kroner, mot 892 millioner kroner året før. I tillegg til solid drift har konsernet i 2018 også hatt en betydelig verdiendring på investeringseiendom på 472 millioner kroner. Andel av verdiendring på investeringseiendom i tilknyttede selskaper utgjorde i tillegg 67 millioner kroner.

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter ble redusert med 47 millioner kroner fra 277 millioner kroner i 2017 til 229 millioner kroner i 2018. Økte rentekostnader i konsernet og negativ endring i tidsavgrensningsposter i 2018 ble til dels motvirket av reduksjon av varelageret og en økning i mottatte utbytter. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter var negativ med 55 millioner kroner sammenlignet med positiv kontantstrøm på 311 millioner kroner i 2017. Endringen skyldes i hovedsak lavere proveny i forbindelse med salg av selskaper og lavere netto kontantstrøm fra investeringer i tilknyttede selskaper. På den annen side har utbetaling i forbindelse med kjøp av varige driftsmidler gått noe ned i 2018. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var negativ på 185 millioner kroner, en bedring på 496 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Hovedsakelig skyldes bedringen at gjeld knyttet til kjøp av Ulven AS ble nedbetalt og dels refinansiert i 2017.

Totalkapitalen var ved utgangen av året 16 122 millioner kroner, sammenlignet med 15 293 millioner kroner året før. Egenkapitalandelen per 31. desember 2018 utgjør 52,3% mot 49,8% ved utgangen av 2017.

DISPONERING AV ÅRSREGNSKAPET

Morselskapet OBOS Eiendom AS hadde i 2018 et overskudd etter skatt på 123 millioner kroner mot 486 millioner kroner i 2017. Styret foreslår følgende disponering av årsresultatet i morselskapet:

Avgitt konsernbidrag	kr	-2 296 000
<u>Overført til annen egenkapital</u>	kr	<u>125 157 000</u>
<u>Sum disponert</u>	kr	<u>122 861 000</u>

Egenkapitalen i OBOS Eiendom AS var ved utgangen av året på 3 592 millioner kroner. Dette gir en egenkapitalandel på 37,3 % per 31. desember 2018.

FORUTSETNING OM FORTSATT DRIFT

I henhold til regnskapslovens § 3-3a er regnskapet avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Til grunn for antakelsen ligger resultatprognosen for 2019 og konsernets langsiktige strategi for årene fremover.

FINANSIELL RISIKO

Låneporteføljen utgjorde ved årsskiftet 6 020 millioner kroner og dette er en økning på 94 millioner kroner sammenlignet med 2017. Andelen fastrente i porteføljen var 36 % i 2018 tilsvarende som i 2017. Porteføljens durasjon er 2,90 år i 2018 mot 3,04 år i 2017. Annualisert rente var 3,25 % i 2018 mot 2,95 % i 2017.

Likviditetsrisikoen i konsernet anses som lav. I eiendommene er det ledig pantesikkerhet dersom det skulle bli nødvendig med økt belåning. Kontantstrømmen i konsernet er god og gir stor handlefrihet. Risikoen for at leietakerne ikke har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser anses som lav, da det historisk sett har vært lite tap på fordringer, og husleierestansene har vært lave.

Konsernets markedsrisiko består i hovedsak av verdiendringer i rentesikringer og eiendoms- porteføljen. Kredittrisikoen for konsernet ligger i hovedsak i husleierestanser.

EIENDOMSPORTEFØLJEN

Konsernets heleide eiendomsportefølje besto ved utgangen av 2018 av 88 bebygde eiendommer som til sammen utgjør 622 000 kvadratmeter inklusive innendørs parkeringsanlegg. I tillegg har konsernet flere prosjekter under oppføring som vil stå ferdig i 2019, samt noen boliger/leiligheter som ligger i utleie. Konsernet har også eierinteresser i andre selskaper, der konsernets andel målt i areal utgjør 87 000 kvadratmeter.

SELSKAPSSTRUKTUR

Det er gjennomført enkelte endringer i selskapsstrukturen i 2018 basert på hensiktsmessighet i daglig drift.

For øvrig ingen større endringer i selskapsstruktur utover endringer i forbindelse med kjøp og salg.

BYGGEVIRKSOMHET

Portalen Hotell på Lillestrøm ble ferdigstilt og overlevert leietaker 8. januar 2018. Rosenberg var første leietaker som tok i bruk butikklokalene på Portalen i fjerde kvartal 2017 og de øvrige forretningslokalene ble ferdigstilt sommeren 2018.

I Persveien 26 på Ulven ble et nybygg på 7 300 kvadratmeter ferdigstilt i januar 2018. Persveien 26 ble solgt i juli 2017, og overlevert nye eiere 2. kvartal 2018.

Oppføringen av nytt kjøpesenter på Oppsal ble ferdigstilt 31. mai. Bygget er på 5 000 kvadratmeter og er 100% utleid.

I nytt boligbygg i Cecilie Thoresen vei 12 ble det i tredje kvartal ferdigstilt 3 000 kvadratmeter butikklokaler i 1. etasje. Lokalene er fullt utleid.

I Freserveien 1 i Kværnerbyen har det pågått grunnarbeider og oppføring av råbygg for nytt kontorbygg på 39 000 kvadratmeter. Bygget er forventet å stå ferdig første kvartal 2021.

På Lambertseter Sør ble arbeidet med oppføring av 6 500 kvadratmeter kontorbygg påbegynt. Bygget er utleid til Bydelsadministrasjonen og Deichmanske bibliotek. Bygget er forventet ferdigstilt første kvartal 2020.

Reguleringsplanen for Nye Holmlia Senter ble godkjent høsten 2018. Prosjektet består av 8 100 kvadratmeter butikk og 6 300 kvadratmeter kontor. Forventet byggestart våren 2019.

Ulven Park hadde salgsstart i 2. kvartal 2018. Av de 236 leilighetene som ble lagt ut for salg, ble det i 2018 solgt 217. Prosjektet består av totalt 342 leiligheter. Byggestart for hele prosjektet ble vedtatt i desember 2018 med planlagt ferdigstilling sommeren 2021.

Det er søkt om rammetillatelse for boligprosjektet Ulven T på Ulven med 169 leiligheter. Forventet salgsstart er andre kvartal 2019.

Selskapene Construction City Cluster og Construction City Eiendom er etablert. AF og BetonmastHæhre vil bli medeiere og i fellesskap skal det utvikles et cluster for den norske byggenæringen på Ulven.

PERSONALET

Konsernet hadde 46 ansatte ved årsslutt, fordelt på 21 kvinner og 25 menn.

Det har vært foretatt en omorganisering i konsernet i 2018 hvor alle vaktmestertjenester og eiendomsdrift som tidligere lå i OBOS Eiendomsdrift AS nå er «outsourcet» og tjenesten leveres i dag fra COOR Service Management AS.

Sykefraværet i konsernet var på 1,8 % i 2018, en nedgang fra 6,1 % i 2017.

Selskapets arbeidsmiljø er godt. OBOS håndterer arbeidsmiljøutvalg, samarbeidet med de ansattes organisasjoner og andre felles personaltiltak på vegne av OBOS Eiendom AS. OBOS arbeider for å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og hindre diskriminering på grunn av kjønn, etnisitet, hudfarge, språk, religion og livssyn.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Selskapet har fokus på helse, miljø og sikkerhetsarbeidet, ikke bare for egne ansatte men også i forhold til arbeidet på våre byggprosjekter.

Våre byggeprosjekter har kontinuerlig fokus på SHA/HMS. Byggebransjens viktigste måleparameter er fraværsskader på byggeplass målt i forhold til utførte timeverk. Dette uttrykkes som en såkalt H1-verdi (fraværsskader per million arbeidede timer). Per fjerde kvartal 2018 er H1-verdien på 0 i OBOS Eiendom.

MILJØ

Et av hovedmålene i OBOS-konsernets strategi fram mot 2021 er å ta grønt ansvar. Vi tror dette over tid vil skape verdier for både medlemmene, samfunnet og konsernets langsiktige økonomiske verdiskapning. Som ledende aktør i bolig- og byggenæringen har OBOS et særlig ansvar for å gå foran.

OBOS Eiendom AS ble miljøfyrtårnsertifisert i 2015 og resertifisert i 2017. Kontordriften skal være klimanøytral innen 2021. Dette gjøres trinnvis frem mot 2021 og begynner med at vi har fornybar strøm i alle fellesareal i bygg som eies av OBOS Eiendom fra og med 2017. I 2018 har vi utvidet dette til også å inkludere de kontorer der OBOS er leietaker.

OBOS Eiendom har sagt vi skal ta Miljøvennlige bygg «ett steg lenger». Det vil si at alle våre nye prosjekter skal ha en miljøstrategi og levere minimum ett tiltak på miljø over forskriftskrav.

Næringsbygg, rehabiliteringsprosjekter eller vedlikehold av eiendommer skal ligge én energiklasse over det som kreves i byggeforskriftene, for tiden minimum energiklasse B. Det vurderes alltid om det er lønnsomt å øke til energiklasse A.

I tillegg vurderes det alltid om bygget skal BREEAM-sertifiseres til å tilfredsstille minimum nivået «Very good» eller høyere. BREEAM er Europas ledende miljøsertifiseringsverktøy for bygninger.

OBOS har overordnet oversikt over om forvaltede eiendommer oppfyller Energimerkeforskriften og at radonkontroll er slutført vinteren 2017/2018. Kontroll av legionella risiko ble gjennomført 2017 og tiltak igangsatt på alle eiendommer i OBOS Eiendom 2018.

OBOS jobber målrettet med energisparing og har 4-årige handlingsplaner for å kutte energiforbruket, og mottar støtte til dette prosjektet fra ENOVA. I 2018 sparte OBOS Eiendom 40 millioner kWh i forhold til forbruket i 2002, som var året da miljøprosjektet startet. Totalt akkumulert innsparing er 418 millioner kWh. OBOS rapporterer årlig energiforbruket til ENOVA og til Miljøfyrtårnstiftelsen.

Målet for kildesortering for OBOS Eiendoms 18 største eiendommer er en sorteringsgrad på 75 %. For forvaltede selskaper er målet 50 % og deretter en kontinuerlig forbedring hvor nye mål settes årlig. Målet er svært avhengig av leietakerne og kan variere fra bygg til bygg. Målet for vannforbruket er å ikke bruke unødvendige mengder vann som følge av feil eller skader, samt en kontinuerlig reduksjon.

OBOS Eiendom utarbeidet i 2017 sitt grønne rammeverk, som ble tredjepartsvurdert som «medium grønt» av CICERO. Rammeverket ble brukt da OBOS Eiendom utstedte første grønne obligasjon. Midlene fra obligasjonen ble benyttet til finansiering av bygget Portalen på Lillestrøm. Portalen er sertifisert i henhold til BREEAM «very good».

OBOS har også investert i solcelleanlegg på seks utvalgte næringsbygg i Oslo. Anleggene ble ferdigstilt i 2018 og forventes å produsere ca. 1 GWh årlig (7.400 kvadratmeter).

SAMFUNNSANSVAR

For informasjon om konsernets, og herunder selskapets, samfunnsengasjement og samfunnsansvar så vises det til OBOS konsernets årsrapport som gjøres tilgjengelig på www.obos.no.

REVISJON

Selskapets revisor er PricewaterhouseCoopers AS.

STYRET

Styret består av:

Styreleder: Daniel Kjørberg Siraj

Styremedlem: Arne Baumann

Styremedlem: Jorunn Nerheim

UTSIKTENE FREMOVER

Norsk økonomi utviklet seg positivt i 2018. Unntaket var 3. kvartal, som ble trukket ned av markant fall i jordbruksproduksjonen pga. tørr sommer. Sysselsettingen økte og arbeidsledigheten falt. Mye tyder på at aktiviteten vil ta seg ytterligere opp i 2019. Norges Bank kan heve styringsrenten et par ganger i løpet av året, men rentenivået vil fortsatt være lavt. Lave renter vil dermed også gi drahjelp til økonomien fremover, selv om effekten blir svakere enn da rentene falt. Økt produksjon og høy optimisme i næringslivet gir oppgang i bedriftsinvesteringene. Men det er særlig oljeinvesteringene som vil bli en sterk vekstdriver i 2019. I tillegg vil eksporten og privat konsum kunne gi positive vekstbidrag til norsk økonomi fremover. Svakere norsk krone enn normalt og bra vekst i internasjonal økonomi, selv om den er ventet å avta noe, taler for økt eksport.

Økt inntektsvekst for husholdningene, som følge av både oppgang i lønninger og sysselsetting, vil bidra til å holde forbruket oppe etter en moderat utvikling i 2018. Samtidig kan høye strømpriser også i 2019 virke motsatt. Boliginvesteringene som trakk ned veksten i 2018, vil etter hvert utvikle seg flatt eller stige forsiktig igjen siden nyboligsalget og boligprisene mest sannsynlig vil stabilisere seg eller øke noe i 2019. Norske bedrifter med utenlandsk konkurranse, bl.a. hotellnæringen, vil fortsatt få drahjelp fra svak norsk krone. Noe høyere vekst i privat konsum er isolert sett ventet å gi positive ringvirkninger for kjøpesenteromsetningen.

Nedsiderisikoen i 2019 er først og fremst knyttet til utviklingen internasjonalt. Handelskonflikten mellom USA og Kina, Brexit, politisk uro i Europa, høy bedriftsgjeld i USA og høy gjeld i Kina er forhold som gir grunn til økt bekymring.

Usikkerheten på slutten av 2018 har bidratt til at sentralbankene har senket rentebanene og normaliseringen av pengepolitikken vil ta lengre tid enn tidligere anslått. Styringsrenten i USA vil bli satt opp noen få ganger til før det er ventet at svakere vekstutsikter stopper videre renteoppgang. Dette gir ringvirkninger til Europa og Norge. Uro i finansmarkedene ga rundt årsskiftet ga høyere påslag i kredittmarkedene. På kort sikt kan dette stabilisere seg, men på lengre sikt vil trolig kredittpåslagene øke. Det må ses i lys av at vi står foran slutten av en langvarig konjunkturoppgang og med tilhørende gjeldsoppbygging som skaper økt usikkerhet når konjunktorene snur. Høyere påslag i det globale kredittmarkedet smitter til det norske obligasjonsmarkedet, og kan gi dyrere finansiering for både banker og bedrifter og husholdninger. Det kan medføre at norske lånerenter settes opp selv om Norges Bank ikke hever styringsrenten.

Alt i alt taler positive makroøkonomiske utsikter, lavt rentenivå til tross for noe oppgang, høyere sysselsettingsvekst og begrenset avkastning på alternative investeringer for et godt marked for næringseiendom også i 2019. Det gjelder både transaksjons- og leiemarkedet. Gapet mellom direkteavkastningen og lånerentene (yieldsgapet) vil avta noe, men vil fortsatt stimulere etterspørselen etter næringseiendom, både fra lokale og utenlandske investorer.

I Stor-Oslo vil økt økonomisk aktivitet og flere sysselsatte gi økt kontoretterspørsel og høyere leiepriser. Lav nybygging og lav arealledighet vil også bidra til at det sterke leiemarkedet vedvarer. Inflasjonen er derimot ventet å bli lavere i 2019 enn i 2018.

Kundene i markedet for næringseiendom legger i økende grad vekt på miljø og beliggenhet tett på kollektivknutepunkter i valget av lokalisering. Høye leiepriser i Oslo sentrum er ventet å gi ringvirkninger i form av økt etterspørsel og leieprisvekst i randsonene.

Verdiøkningen som følge av lavere avkastningskrav (yield) gjennom mange år, vil etter hvert stoppe opp når rentene kommer noe opp. Det digitale skiftet og netthandel når stadig flere bransjer og forventes å øke i omfang kommende år. Vi ser en fortsatt vekst på de fleste av selskapets virksomhetsområder, selv om det er knyttet usikkerhet til konsekvensene av økt netthandel.

Oslo, 25. april 2019
Styret i OBOS Eiendom AS

Daniel Kjørberg Siraj
Styreleder

Arne Baumann
Styremedlem

Jorunn Nerheim
Styremedlem

Nils Morten Bøhler
Administrerende direktør

Resultatregnskap

OBOS Eiendom - Konsern

Beløp i tusen kroner	Note	2018	2017
Leieinntekter		744 664	690 535
Eiendomsdrift		14 819	86 646
Prosjektinntekter		-	65 169
Andre driftsinntekter		18 540	6 273
Sum driftsinntekter		778 023	848 623
Prosjektkostnader	3, 12	-16 046	-50 298
Personalkostnader	4	-60 515	-88 019
Andre driftskostnader	5	-186 800	-169 758
Av- og nedskrivninger	10	-39 554	-16 468
Sum driftskostnader		-302 915	-324 544
Driftsresultat før verdiendring og investeringer i tilknyttede selskaper		475 108	524 079
Andel av resultat og gevinst ved salg fra tilknyttede selskaper	12	149 953	173 776
Verdiendring investeringseiendommer	11	472 142	441 391
Driftsresultat		1 097 203	1 139 246
Finansinntekter og finanskostnader			
Netto finanskostnader		-194 696	-181 552
Netto verdiendring finansielle instrumenter		9 872	-17 960
Netto gevinst/tap og nedskrivninger av finansielle eiendeler		14 718	-7 011
Netto finansposter	6	-170 106	-206 523
Resultat før skattekostnad		927 097	932 723
Skattekostnad	7	-89 439	-40 645
Resultat etter skatt		837 658	892 078
Totalresultat:			
Netto estimatendringer relatert til pensjoner	4	-342	-144
Sum poster netto etter skatt som ikke vil bli reklassifisert over resultatet i etterfølgende perioder		-342	-144
Sum øvrige resultatelementer i perioden		-342	-144
Totalresultat		837 316	891 934

Oppstilling av finansiell stilling

OBOS Eiendom - Konsern

Beløp i tusen kroner	Note	31.12.18	31.12.17
EIENDELER			
Varige driftsmidler	10	227 916	228 282
Investeringseiendommer	11	11 485 383	11 763 121
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	13	1 267 431	1 157 276
Fordringer på selskaper i OBOS-konsernet		5 970	5 970
Andre anleggsmidler		86 155	39 087
Sum anleggsmidler		13 072 854	13 193 735
Varelager	3, 12	1 656 699	1 536 495
Kundefordringer		27 856	13 600
Eiendeler klassifisert som holdt for salg	14	948 901	241 144
Innskudd i konsernkontoordning i OBOS-konsernet		294 129	213 317
Fordringer på selskaper i OBOS-konsernet		53 382	33 919
Andre omløpsmidler		64 477	47 374
Kontanter og kontantekvivalenter		3 458	13 513
Sum omløpsmidler		3 048 901	2 099 360
SUM EIENDELER		16 121 756	15 293 096

EGENKAPITAL OG GJELD

Aksjekapital		170 937	170 937
Annen egenkapital		8 265 165	7 441 696
Sum egenkapital		8 436 101	7 612 632
Pensjonsforpliktelser	4	13 415	12 739
Utsatt skatt forpliktelser	7	1 232 359	1 278 262
Langsiktig ikke-rentebærende gjeld		21 011	20 450
Langsiktig rentebærende gjeld	8	5 334 230	5 121 092
Sum langsiktig gjeld		6 601 014	6 432 543
Leverandørgjeld		97 761	96 588
Betalbar skatt	7	14 538	27 856
Gjeld klassifisert som holdt for salg	14	107 535	58 310
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld mot selskaper i OBOS-konsernet		30 260	2 032
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld		110 323	100 396
Kortsiktig rentebærende gjeld	8	724 223	962 739
Sum kortsiktig gjeld		1 084 640	1 247 920
Sum gjeld		7 685 654	7 680 463
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		16 121 756	15 293 096

Oslo, 25. april 2019
Styret i OBOS Eiendom AS

Daniel Kjørberg Siraj
Styreleder

Arne Baumann
Styremedlem

Jorunn Nerheim
Styremedlem

Nils Morten Bøhler
Administrerende direktør

Oppstilling av endringer i egenkapital

OBOS Eiendom - Konsern

Beløp i tusen kroner	Annen egenkapital				
	Aksjekapital	Estimatavvik pensjon	Annen opptjent egenkapital	Sum annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 1. januar 2017	170 937	893	6 552 336	6 553 229	6 724 166
Periodens resultat	-	0	892 078	892 078	892 078
Øvrige resultatelementer i perioden	-	-144	-	-144	-144
Totalresultat for perioden	-	-144	892 078	891 934	891 934
Avgitt konsernbidrag	-	0	-3 467	-3 467	-3 467
Egenkapital per 31. desember 2017	170 937	749	7 440 947	7 441 696	7 612 632
Egenkapital per 1. januar 2018	170 937	749	7 440 947	7 441 696	7 612 632
Periodens resultat	-	0	837 658	837 658	837 658
Øvrige resultatelementer i perioden	-	-342	-	-342	-342
Totalresultat for perioden	-	-342	837 658	837 316	837 316
Avgitt konsernbidrag	-	0	-13 846	-13 846	-13 846
Egenkapital per 31. desember 2018	170 937	407	8 264 759	8 265 166	8 436 102

Oppstilling av kontantstrømmer

OBOS Eiendom - Konsern

Beløp i tusen kroner	Note	2018	2017
Resultat før skatt		927 097	932 723
Netto finansposter	6	170 106	206 523
Av- og nedskrivninger	10	39 554	16 468
Urealisert verdiendring investeringseiendommer	11	-472 142	-441 391
Resultat fra tilknyttede selskaper	13	-149 953	-173 776
Gevinst/(tap) ved salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		-71	-219
Endring i varelager		-90 813	-122 455
Mottatte utbytter		37 346	712
Endring i andre tidsavgrensingsposter		-12 208	61 291
Betalte renter		-193 570	-175 295
Mottatte renter		1 928	7 261
Betalte skatter		-27 840	-35 165
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		229 435	276 677
Utbetalinger ved tilgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	10, 11	-541 153	-664 295
Innbetalinger ved avgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	10, 11	10 472	18 318
Inn-/utbetalinger ved tilgang/avgang av aksjer og andre verdipapirer		-	38 169
Utbetalinger ved tilgang av selskap, fratrukket kontanter overtatt		-6 172	-12 592
Innbetalinger ved avgang av selskap, fratrukket kontanter avhendet		288 521	593 856
Netto kontantstrøm fra investeringer i tilknyttede selskaper		1 239	121 164
Netto inn- og utbetalinger fra andre investeringer		191 741	216 227
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-55 351	310 848
Nedbetaling obligasjonsgjeld		-337 991	-18 000
Opptrekk obligasjonsgjeld		458 000	1 007 045
Netto opptrekk og nedbetaling av banklån og andre gjeldsposter		-182 935	1 226 038
Netto opptrekk og nedbetaling av lån og andre mellomværende med eier		-122 335	-2 834 556
Mottatt konsernbidrag		63 578	124 000
Utbetalt konsernbidrag		-63 578	-185 330
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		-185 261	-680 802
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		-11 177	-93 278
Kontanter og kontantekvivalenter ved starten av perioden		14 635	107 913
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens utgang		3 458	14 635
Hvorav kontanter og kontantekvivalenter klassifisert som holdt for salg		-	1 123
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens utgang¹⁾		3 458	13 513

¹⁾ Inkludert i kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember 2018 er bundne midler på 2,2 millioner kroner (3,0 millioner per 31. desember 2017), som hovedsakelig relaterer seg til skattetrekkskonti.

Noter 2018

OBOS Eiendom - Konsern

Note 1: Generell informasjon, grunnlag for utarbeidelse, regnskapsprinsipper og endrede regnskapsprinsipper

Generell informasjon

OBOS Eiendom AS er et norsk aksjeselskap etter aksjeloven av 13. juni 1997 og er eid av OBOS BBL. Selskapets hovedkontor har adresse Hammersborg Torg 1, 0179 Oslo.

OBOS Eiendom AS har som formål å eie og drive næringsbygg i Oslo og andre større byer i og utenfor Norge. Konsernet skal bidra til at eier OBOS BBL når sine mål som boligorganisasjon.

Konsernregnskapet for 2018 er avlagt i henhold til Regnskapsloven § 3-9 og Forskrift om forenklet IFRS fastsatt av Finansdepartementet 3. november 2014. Forenklet IFRS innebærer at regnskapsføring og måling følger internasjonale regnskapsstandarder (IFRS), mens presentasjon og noteopplysninger er i henhold til norsk regnskapslov og god regnskapsskikk (GRS). Konsernet har anvendt tillatte forenklinger fra innregnings- og vurderingsreglene i IFRS relatert til utbytte og konsernbidrag (IAS 10.12-13 og IAS 27.12), som regnskapsføres i samsvar med regnskapslovens bestemmelser (GRS).

Dette konsernregnskapet er godkjent av styret 25. april 2019.

Alle beløp er i tusen norske kroner dersom ikke annet er oppgitt. Som følge av avrundinger, kan det forekomme at tall og %er ikke summeres opp til totalen.

Grunnlag for utarbeidelse

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter morselskapet OBOS Eiendom AS og datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter konsernet har kontroll over. Kontroll oppstår når konsernet er utsatt for eller har rettigheter til variabel avkastning fra sin investering i enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin innflytelse over enheten. Kontroll vil normalt foreligge når konsernet har en stemmeandel på mer enn 50 %. For oversikt over datterselskapene henvises det til note 9 i morselskapets årsregnskap for 2018. Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealiserte gevinster og tap elimineres i konsernregnskapet.

Ved virksomhetssammenslutninger anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Betingede vederlag og ervervede identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Utgifter

knyttet til virksomhetssammenslutninger kostnadsføres når de påløper. Ved trinnvise oppkjøp måles eierandelen fra tidligere kjøp på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med verdiendringen ført over resultatet. Ved overtakelse av en eiendel eller en gruppe av eiendeler som ikke utgjør en virksomhet, innregnes anskaffelseskost fordelt på de individuelle identifiserbare eiendelene og forpliktelsene i henhold til virkelig verdi.

Regnskapsprinsipper

Driftsinntekter

Leieinntekter eiendommer

Leieinntekter fra utleie av investeringseiendom og annen næringseiendom inntektsføres lineært over avtalt leieperiode. Eventuelle leierabatter eller leiefritak periodiseres tilsvarende over avtalt leieperiode.

Leietakere i kjøpesentre og hoteller betaler leie basert på leietakers årlige omsetning, kombinert med en minimumsleie. Dersom en viss omsetning nås, beregnes omsetningsbasert leie etter avtalte %satser.

Eiendomsdrift

Konsernet leverer flere ulike tjenester som forvaltning av bygninger og eiendom og generell eiendomsdrift. Disse inntektsføres løpende når tjenesten er utført for kunden eller periodiseres over avtalt kontraktsperiode.

Inntekter fra boligprosjekter

Boligbyggingen i konsernet skjer via Ulven AS og tilhørende datterselskaper. Boligprosjekter skjer i egenregi, hvor konsernet kontrollerer og utvikler et tomteområde gjennom hele verdikjeden fra tomtekjøp, via tomtere regulering til utbygging av infrastruktur, oppføring og salg av boliger. Tomt med bolig overleveres samlet etter ferdigstillelse av boligen. Kjøper har begrensede valgmuligheter hva gjelder utforming av boligen med tilhørende tomt. Inntekter fra boligprosjekter i egenregi innregnes når bolig overleveres/overskjøtes til kjøper (fullført kontraktsmetode). Det er på dette tidspunktet risiko anses å gå over til kjøper i samsvar med fortolkningen IFRS 15.

Pensjonskostnader

Konsernet har ulike pensjonsordninger for ansatte. Ordningene innregnes etter IAS 19 og omfatter både ytelsesbaserte og innskuddsbaserte pensjonsordninger. OBOS Eiendom AS er med i den norske AFP-ordningen (avtalefestet pensjon). I samsvar med Finansdepartementets konklusjon om at disse ordningene ikke medfølger plikt til balanseføring, kostnadsføres pensjonspremiene løpende.

Ytelsesordning

Ytelsesbaserte pensjonsordninger vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. De usikrede ordningene er knyttet til ledende ansatte med lønn over 12G.

Periodens kostnad ved pensjonsopptjening innregnes som personalkostnad. Denne kostnaden inkluderer økning i pensjonsforpliktelsen som følge av opptjening i inneværende år, endringer, avkortning og oppgjør. Virkningen på tidligere opptjente rettigheter som følge av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart. Netto rentekostnad beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidler. Denne kostnaden er inkludert i personalkostnad i resultatregnskapet. Estimatendringer, som består av aktuarielle gevinster og tap, samt avkastning på pensjonsmidlene utover resultatført avkastning, innregnes i øvrige resultatelementer som en del av totalresultatet. Estimatavvik blir ikke reklassifisert over resultatet i senere perioder.

Pensjonsforpliktelsen beregnes av en uavhengig aktuar som anvender en lineær opptjeningsmetode på bakgrunn av estimater og forutsetninger, hvorav diskonteringsrenten er den mest vesentlige. Anbefalingene fra Norsk Regnskapsstiftelse legges til grunn. Pensjonsforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF er obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av kredittforetak eid av norske banker og er regulert i egen lov. Konsernet har benyttet OMF i det norske markedet som grunnlag for å fastsette diskonteringsrenten per 31. desember 2018 og 2017.

Innskuddsordning

Konsernet er underlagt lov om obligatorisk tjenestepensjon. Pensjonsordningene er i tråd med denne. Innskuddsordningen ivaretas gjennom privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk og avtalemessig basis. Konsernet betaler et årlig tilskudd til den enkelte ansattes kollektive pensjonssparing på 5,5 % av lønn mellom 1G og 7,1G, og 8 % av lønn mellom 7,1G og 12G. Konsernet har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er betalt. Premie inklusive arbeidsgiveravgift kostnadsføres når de påløper. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

Inntektsskatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets skattepliktige inntekt) og utsatt skatt.

Betalbar skatt innregnes til det beløpet som forventes å bli betalt ut fra skattepliktig inntekt i konsoliderte regnskaper. Andel resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter skatt. Andel av skatt i disse selskapene er derfor ikke vist som skattekostnad i konsernregnskapet. Betalbar skatt beregnes basert på skattesatser som var vedtatt på balansedatoen.

Utsatt skatt i balansen er beregnet på forskjeller mellom konsoliderte regnskapsmessige og skattemessige verdier på eiendeler og gjeld. Skattereduserende midlertidige forskjeller utlignes mot skatteøkende midlertidige forskjeller så fremt de kan nettoføres innenfor samme skatteregime. Utsatt skattefordel blir balanseført i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Eiendeler eller forpliktelser ved utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

Investerings eiendommer

Eiendom som ikke benyttes av konsernet og som er anskaffet for å oppnå langsiktig avkastning i form av leieinntekter, verdistigning eller begge deler, klassifiseres som investerings eiendom. Investerings eiendommer verdsettes til virkelig verdi og består av bygninger og tomter. På kjøpstidspunktet verdsettes investerings eiendom til anskaffelseskost inkludert transaksjonskostnader. I etterfølgende perioder regnskapsføres investerings eiendom til virkelig verdi. Virkelig verdi av investerings eiendom reflekterer blant annet leieinntekter fra inngåtte leiekontrakter og forutsetninger om fremtidig leienivå basert på nåværende markedssituasjon. Verdsettelsesmetoden er basert på neddiskontering av eiendommens forventede netto kontantstrøm med markedets avkastningskrav. Videre blir det tatt hensyn til et inntektsfradrag basert på forventet ledighet, forventede påkostninger og normale driftskostnader. Endringer i virkelig verdi resultatføres som «Verdiendring investerings eiendommer».

Utgifter knyttet til eiendommen tillegges investerings eiendom i balansen dersom det er sannsynlig at disse gir opphav til fremtidige økonomiske fordeler og utgiften kan måles pålitelig. Andre utgifter til reparasjon og vedlikehold resultatføres i den perioden de påløper.

Anlegg under utførelse, for fremtidig bruk som investerings eiendom, regnskapsføres også i byggeperioden som investerings eiendom til forventet virkelig verdi på fullføringstidspunktet fratrukket gjenstående byggekostnader. Dersom virkelig verdi av en investerings eiendom under bygging ikke kan måles pålitelig, måles eiendommen til anskaffelseskost frem til virkelig verdi enten kan måles på en pålitelig måte eller til eiendommen er ferdigstilt.

Konsernet reklassifiserer en eiendom til eller fra investerings eiendom når en dokumenterbar bruksendring har funnet sted. Det kan være relatert til at eiendommen ikke lenger benyttes i konsernets egen virksomhet eller at eiendommen omreguleres til boligformål.

Varelager

Konsernet besitter tomter for utviklingsformål. Tomter som er anskaffet med henblikk på utvikling og oppføring av boliger for salg er en innsatsfaktor i konsernets produksjon/varekretsløp og klassifiseres som varebeholdning.

Tomtene er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi basert på ledelsens estimat over fremtidig utviklingspotensiale for tomten. Netto realisasjonsverdi av tomter er basert på konkrete, individuelle vurderinger. Estimater inneholder vurderinger av blant annet regulerings- og markedsmessige forhold. Konsernet foretar årlig, eller oftere om det foreligger indikasjoner på verdifall, en intern verdivurdering av alle tomter i porteføljen.

Anskaffelseskost er virkelig verdi av vederlaget på overtakelsestidspunktet. Betingede vederlag ved kjøp definert som kjøp av eiendel innregnes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet, og eventuell endring innregnes som en justering av anskaffelseskost. Eventuell forpliktelse inngår i regnskapslinjen «Annen kortsiktig ikke-rentebærende gjeld».

Boligprosjekter under oppføring i egenregi balanseføres til anskaffelseskost eller til estimert netto realisasjonsverdi om denne er lavere. Prosjektkostnader aktiveres fra tidspunktet for godkjenning av reguleringsplan. Anskaffelseskost inkluderer utgifter direkte relatert til prosjektene og en andel av faste og variable indirekte kostnader påløpt i foretakets administrasjon som er direkte henførbare til prosjektet. Allokering av indirekte kostnader er basert på en normal kapasitetsutnyttelse. Salgs- og markedsføringskostnader er ikke gjenstand for aktivering, men kostnadsføres løpende. Rentekostnader relatert til boligprosjekter i produksjon, aktiveres løpende og inngår i anskaffelseskost fra tidspunktet for byggestart og frem til oppgjør for boligene mottas. Inntekt og fortjeneste på salg av boligprosjekter innregnes i resultatregnskapet først når en bolig er ferdig produsert og kontraktmessig overlevert til kjøper. For identifiserte tapsprosjekter foretas det avsetning for hele det forventede tapet. Beste estimat for garantikostnader avsettes når boligen er ferdigstilt og kontraktmessig overlevert til kjøper.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler innregnes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer utgifter for å anskaffe eller utvikle eiendelen. For kvalifiserende eiendeler kapitaliseres renter som en del av eiendelen. Næringseiendom som klassifiseres som investeringseiendom i henhold til IAS 40 er ikke en del av varige driftsmidler.

Varige driftsmidler består i hovedsak av bygninger og tomter som ikke defineres som investeringseiendom, maskiner, annet produksjonsutstyr eller varelager.

Konsernet avskriver eiendelene fra det tidspunktet hvor eiendelene er tilgjengelig for bruk. Avskrivningene reduserer bokført verdi av eiendelene, med unntak av tomter som ikke avskrives. Estimert utnyttbar levetid, avskrivningsmetode og restverdi vurderes årlig. Det benyttes lineære avskrivninger, da dette anses best å reflektere forbruket av eiendelene. Restverdien anslås til null for de fleste eiendeler. Reparasjoner og vedlikehold innregnes i resultatregnskapet som andre driftskostnader når de påløper.

Benyttede avskrivningstider er:

Bygninger	50-100 år
Tekniske installasjoner i bygninger	20 år
Transportmidler	5 år
Inventar/maskiner	3-5 år

Gevinst eller tap ved avgang av varige driftsmidler beregnes som differansen mellom netto salgsinntekt og eiendelens regnskapsførte verdi, og klassifiseres netto som del av «Andre driftskostnader» i resultatregnskapet.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper er selskaper hvor konsernet har en betydelig innflytelse. Betydelig innflytelse foreligger i de fleste tilfeller når konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmeberettiget kapital gjennom eierskap eller avtaler. Betydelig innflytelse innebærer at konsernet tar del i strategiske avgjørelser om selskapets økonomi og drift uten å kontrollere disse avgjørelsene.

En investering i felleskontrollert ordning er en kontraktmessig avtale der konsernet og en eller flere parter påtar seg en økonomisk aktivitet som er underlagt felles kontroll. Felles kontroll foreligger bare når strategiske, finansielle og operasjonelle beslutninger krever enstemmighet mellom partene som deler kontroll. Felleskontrollerte ordninger defineres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollert virksomhet. Konsernet har ingen felleskontrollerte driftsordninger. Felleskontrollert virksomhet er en felleskontrollert ordning hvor to eller flere parter som har felles kontroll over ordningen har rettigheter til ordningens netto eiendeler.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet innregnes etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse eller felles kontroll oppnås og inntil slik innflytelse eller kontroll opphører. Etter egenkapitalmetoden innregnes anskaffelseskost i oppstillingen av finansiell stilling justert for konsernets andel av totalresultatet og fratrukket eventuelle utdelinger.

Ved førstegangsinnregning vurderes tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Anskaffelseskost inkluderer goodwill og andre merverdier identifisert på kjøpstidspunktet. Goodwill relatert til det tilknyttede selskapet og den felleskontrollerte virksomheten avskrives ikke. Konsernets andel av nettoresultatet i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet resultatføres på egen linje innenfor driftsresultatet i resultatregnskapet. Selskapsregnskapene i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet omarbeides når det er nødvendig for å tilpasse regnskapsprinsippene til konsernets prinsipper.

Regnskapet for enkelte investeringer er ikke tilgjengelig ved avleggelse av konsernregnskapet. For disse estimeres konsernets resultatandel basert på beste tilgjengelige informasjonsgrunnlag.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap eller felleskontrollert virksomhet, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap innregnes ikke med mindre konsernet har påtatt seg juridiske eller underforståtte forpliktelser eller foretatt utbetalinger på vegne av disse tilknyttede selskapene eller felleskontrollerte virksomhetene.

Kundefordringer og andre omløpsmidler

Kundefordringer oppstår ved salg av varer eller tjenester innenfor den ordinære driftssyklusen til konsernet. Kundefordringer klassifiseres som omløpsmidler. Andre fordringer klassifiseres som omløpsmidler dersom oppgjør forventes innen tolv måneder. Fordringer måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Ved etterfølgende måling vurderes fordringer til amortisert kost, fratrukket avsetning for forventet tap. Normalt er løpetiden så kort at nominell verdi gir en tilstrekkelig nøyaktig tilnærming til amortisert kost.

Kundefordringer og andre fordringer er redusert med avsetninger for forventet kredittap. Spesifikke fordringer nedskrives når ledelsen anser at de ikke lenger kan inndrives helt eller delvis.

Leverandørgjeld

Leverandørgjeld er forpliktelser til å betale for varer eller tjenester som er levert fra leverandørene til den ordinære driften. Leverandørgjeld klassifiseres som kortsiktig og måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Ved etterfølgende måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost. Normalt er løpetiden så kort at nominell verdi gir en tilstrekkelig nøyaktig tilnærming til amortisert kost.

Eiendeler og gjeld klassifisert som holdt for salg

Anleggsmidler og grupper av anleggsmidler og gjeld blir klassifisert som holdt for salg når balanseført beløp i hovedsak vil bli realisert ved en salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Ledelsen må ha forpliktet seg til et salg og salget må være forventet gjennomført innen ett år fra balansedato. I konsernets oppstilling av finansiell stilling presenteres relevante eiendeler og forpliktelser som henholdsvis Eiendeler holdt for salg og Gjeld holdt for salg fra tidspunktet kriteriene for holdt for salg er oppfylte. Måling skjer til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter, med unntak av investeringseiendom som måles til virkelig verdi.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontantstrømoppstillingen viser konsernets samlede kontantstrøm fordelt på operasjonelle, investerings- og finansieringsaktiviteter. Innbetalinger og utbetalinger vises separat for investerings- og finansieringsaktiviteter, mens operasjonelle aktiviteter inkluderer både kontant- og ikke-kontantlinjer. Mottatte og betalte renter og mottatt utbytte klassifiseres som del av operasjonelle aktiviteter.

Klassifikasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

IFRS 9 Finansielle Instrumenter erstatter IAS 39 Finansielle Instrumenter: Innregning og måling og er gjeldende fra 1. januar 2018. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, tapsavsetning, fraregning og sikringsbokføring.

Klassifisering

I henhold til IFRS 9 klassifiseres konsernets finansielle eiendeler basert på virksomhetsmodellen for hvordan finansielle eiendeler styres samt kjennetegnene til de finansielle eiendelenes kontraksregulerte kontantstrømmer.

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres i en av følgende kategorier:

- virkelig verdi over resultatet
- virkelig verdi over utvidet resultat (øvrige resultatelementer)
- amortisert kost

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser kan ugjenkallelig bli bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet dersom klassifiseringen eliminerer eller i vesentlig grad reduserer uoverensstemmelse i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått ved måling av eiendeler eller ved regnskapsføring av tilhørende gevinster eller tap på ulikt grunnlag.

Finansielle eiendeler og forpliktelser over utvidet resultat (øvrige resultatelementer)

OBOS Eiendom - konsernet har ingen finansielle instrumenter klassifisert i denne målekategorien per 31. desember 2018.

Finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til amortisert kost

Investeringer i finansielle eiendeler, som ikke er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, er balanseført til amortisert kost hvis begge følgende kriterier er oppfylt:

- Eiendelene omfattes av en virksomhetsmodell der formålet er å holde eiendelene for å motta de kontraktsregulerte kontantstrømmene
- De kontraktsregulerte kontantstrømmene består kun av betaling av hovedstol og renter. Finansielle forpliktelser balanseført til amortisert kost er ved førstegangsinregning regnskapsført til virkelig verdi fratrukket eventuelle henførbare transaksjonskostnader.

Innregning

Finansielle eiendeler innregnes enten på avtaletidspunktet eller på oppgjørstidspunktet. Avtaletidspunktet brukes for finansielle eiendeler balanseført til virkelig verdi over resultatet mens oppgjørstidspunktet benyttes for finansielle eiendeler balanseført til amortisert kost. Finansielle forpliktelser innregnes på det tidspunktet konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser.

Fraregning

Finansielle eiendeler fraregnes når retten til å motta og beholde kontantstrømmen fra den finansielle eiendelen har utløpt eller er overført. Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen når det eksisterer en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og man har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

Eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi

Basert på karakteristika til de ulike finansielle instrumentene som er innregnet i konsernregnskapet, er disse gruppert i klasser og kategorier som beskrevet nedenfor. Estimerte virkelige verdier er basert på tilgjengelige markedspriser eller verdsettelsesmetoder som beskrevet i følgende verdsettelseshierarki;

Nivå 1: Noterte markedspriser i et aktivt marked for identiske finansielle instrumenter.

Nivå 2: Annen observerbar informasjon om finansielle instrumenter som ikke er noterte markedspriser som i nivå 1, men som er utledet enten direkte eller indirekte, eksempelvis fra prisinformasjon.

Nivå 3: Annen informasjon om finansielle instrumenter som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Finansielle derivater

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunktet derivatkontrakten inngås og deretter løpende til virkelig verdi. Derivater presenteres som eiendel dersom verdien er positiv og som forpliktelse dersom verdien er negativ. Virkelige verdier av rente- og valutabytteavtaler beregnes basert på neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer ved bruk av rentekurver, valutakurser og valutadifferanser. Markedsverdirapporter fra finansinstitusjoner mottas på jevnlig basis for konsernets finansielle derivater.

Investeringseiendom

Virkelig verdi av investeringseiendom beregnes basert på neddiskonterte kontantstrømmer. Se note 11 for ytterligere informasjon.

Implementering av nye og reviderte standarder og fortolkninger

Bortsett fra implementeringen av regnskapsstandardene beskrevet nedenfor, er de anvendte regnskapsprinsippene konsistente med prinsippene som ble anvendt i forrige regnskapsår.

IFRS 9 *Finansielle instrumenter* ble implementert fra 1. januar 2018 og omhandler klassifisering, innregning og måling av finansielle eiendeler og forpliktelser, samt sikringsbokføring. Sammenlignet med IAS 39, som standarden erstatter, introduserte IFRS 9 nye prinsipper for klassifisering og måling av finansielle instrumenter, nedskrivning av finansielle eiendeler og sikringsbokføring.

Etter IFRS 9 klassifiseres finansielle eiendeler i en av tre målekategorier: virkelig verdi over resultatet, virkelig verdi over utvidet resultat eller amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene fra IAS 39.

Nedskrivningsreglene for finansielle eiendeler i IFRS 9 medfører en overgang fra en påløpt tapsmodell etter IAS 39, hvor innregning av tap ble innregnet når det forelå objektive bevis for tap, til en forventet tapsmodell der verdifall innregnes basert på forventet kredittap. Eiendeler som er gjenstand for nedskrivningsvurdering plasseres for nedskrivningsformål i et av tre steg, basert på graden av kredittkvalitet.

Implementering av IFRS 9 medførte ingen vesentlige effekter for konsernet.

IFRS 15 *Inntekter fra kundekontrakter* ble implementert fra 1. januar 2018. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 *Driftsinntekter* og IAS 11 *Anleggskontrakter* og tilhørende tolkninger, herunder IFRIC 15 *Agreements for the Construction of Real Estate*.

Implementering av IFRS 15 medførte ingen vesentlige effekter for konsernet. På tidspunktet for avleggelse av årsregnskapet for 2018 var følgende viktige standarder og fortolkninger utgitt, men ikke tatt i bruk:

IFRS 16 *Leieavtaler* trer i kraft fra 1. januar 2019 og erstatter IAS 17 *Leieavtaler*. Standarden innfører en felles regnskapsmodell for leietakere og fjerner det eksisterende skillet mellom finansielle og operasjonelle leieavtaler. Etter IFRS 16 vil både en eiendel (retten til å benytte den leide eiendelen) og en finansiell leieforpliktelse innregnes og presenteres separat. Unntakene er ved leieavtaler med en varighet på under tolv måneder eller leieavtaler der underliggende eiendel som ny har lav verdi. I resultatoppstillingen vil avskrivninger av leide eiendeler og renter på leieforpliktelsen innregnes separat.

Konsernet har estimert at effekten på leieforpliktelsen og leide eiendeler ikke medfører endringer fra tidligere behandling.

Det er ingen andre kjente standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernregnskapet.

Note 2: Sentrale regnskapsvurderinger og estimatusikkerhet

Regnskapsavleggelse i henhold til forenklet IFRS fordrer at ledelsen foretar vurderinger, estimater og antakelser av betydning for rapporterte beløp for inntekter, kostnader, eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser ved utløpet av rapporteringsperioden. Konsernets anvendelse av regnskapsprinsipper og estimater evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer samt de antagelser og forventninger knyttet til fremtiden ledelsen anser som mest sannsynlige på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Det vil kunne oppstå situasjoner eller endringer i markedsforhold som kan medføre endrede anvendelser og estimater og dermed påvirke selskapets eiendeler, gjeld, egenkapital og resultat.

Sentrale regnskapsestimater ledelsen har vurdert i presentasjonen av konsernets økonomiske stilling og resultater er følgende:

Investerings eiendom

Konsernets investeringer i næringseiendom som klassifiseres i henhold til IAS 40 *Investerings eiendom* innregnes til virkelig verdi. Det henvises til note 11 Investeringseiendommer for redegjørelse av estimert markedsverdi.

Boligtomter og -prosjekter

Konsernets boligtomter og boligutviklingsprosjekter innregnes som varelager til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

Note 3: Vesentlige transaksjoner

Nedenfor oppsummeres de vesentligste transaksjonene som er gjennomført:

Vesentlige transaksjoner i 2018

Den 1. februar 2018 solgte konsernet alle aksjene i OBOS Eiendomsdrift AS til COOR Service Management AS for et aksjevederlag på 46 millioner kroner. Transaksjonen medførte en gevinst i konsernregnskapet på 15 millioner kroner.

Den 15. juni 2018 solgte konsernet alle aksjene i Persveien 26 AS til Ulven Eiendomsinvest II AS for et aksjevederlag på 72 millioner kroner. Eiendommen ligger på Ulven i Oslo og har blitt klassifisert som investeringseiendom og innregnet til virkelig verdi. Transaksjonen medførte en uvesentlig effekt i konsernregnskapet.

Den 1. oktober 2018 solgte konsernet alle aksjene i Strandveien 43 AS til Strandveien 43 Holding AS for et aksjevederlag på 170 millioner kroner. Eiendommen ligger i Trondheim og har blitt klassifisert som investeringseiendom og innregnet til virkelig verdi. Transaksjonen medførte en uvesentlig effekt i konsernregnskapet.

Vesentlige transaksjoner i 2017

Den 14. februar 2017 solgte konsernet alle aksjene i Vitaminveien 1 AS til Realkapital AS for et aksjevederlag på 286 millioner kroner. Eiendommen ligger på Storo i Oslo og har blitt klassifisert som investeringseiendom og innregnet til virkelig verdi. Transaksjonen medførte en uvesentlig effekt i konsernregnskapet for 2017.

Den 17. februar 2017 solgte konsernet alle aksjene i Gårdpass AS til Vaktmesterkompaniet AS for et aksjevederlag på 34 millioner kroner. Transaksjonen medførte en uvesentlig effekt i konsernregnskapet for 2017.

Den 20. desember 2017 solgte konsernet alle aksjene i det 50 %-eide tilknyttede selskapet Chr. Kroghs Gate 32 AS for et aksjevederlag på 130 millioner kroner. Eiendommen har blitt klassifisert som investeringseiendom i det tilknyttede selskapet og innregnet løpende til virkelig verdi via «Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet».

Note 4: Personalkostnader, pensjonskostnader og ytelse til ledende ansatte

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Lønn og feriepenger	-46 313	-66 277
Arbeidsgiveravgift	-8 129	-10 343
Pensjonskostnader	-5 129	-8 297
Andre personalkostnader	-944	-3 102
Sum personalkostnader	-60 515	-88 019
Antall ansatte i konsernet	46	88
Antall gjennomsnittlig årsverk	43	89

Tabellen nedenfor viser en sammenstilling av lønn og ytelser for administrerende direktør:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Lønn	-2 171	-2 051
Bonus	-570	-543
Annet	-95	-124
Pensjon 1)	-726	-2 178
Sum	-3 563	-4 896

1) Årets pensjonsopptjening på ytelsesbaserte ordninger og innskudd i tjenestepensjonsordning.

Administrerende direktør har ikke lån fra konsernet per 31. desember 2018 eller 31. desember 2017. Administrerende direktør mottar ikke lønn eller styrehonorar fra øvrige datterselskaper. Styreleder og interne styremedlemmer hever lønn i morselskapet OBOS BBL.

Hovedforutsetninger benyttet i beregning av netto pensjonsforpliktelse	2018	2017
Forventet avkastning på pensjonsmidler/diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Forventet lønnsvekst	2,75 %	2,25 %
Forventet årlig regulering folketrygd grunnbeløp (G)	2,75 %	2,25 %
Forventet årlig regulering utbetaling av pensjoner	0,00 %	0,00 %
Dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE
Uførhetstabell	KU	KU

Beløp i tusen kroner

Pensjonskostnad	2018	2017
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-517	-513
Rentekostnader på netto forpliktelse	-273	-286
Arbeidsgiveravgift	-111	-294
Planendring/andre effekter	-	-1 285
Netto påløpt pensjonskostnad fra ytelsesordninger	-902	-2 378
Kostnader knyttet til innskuddsbasert ordning	-4 227	-5 919
Total pensjonskostnad	-5 129	-8 297

Konsernet er underlagt lov om obligatorisk tjenestepensjon. Pensjonsordningen som tilbys er i tråd med denne. 46 ansatte var medlem av pensjonsordningen per 31. desember 2018 (88 per 31. desember 2017).

Fra 2017 ble det etablert en kompensasjonsordning for ansatte som tidligere var med i konsernets sikrede pensjonsordninger. Opptjent kompensasjon er vurdert å være en innskuddsbasert ytelse og blir utbetalt fra og med oppnådd pensjonsalder fordelt over 17 år. For ansatte som slutter før oppnådd pensjonsalder vil opptjent beløp utbetales i sin helhet ved sluttdato. Kostnadene er inkludert i personalkostnader i resultatoppstillingen og forpliktelsen balanseføres inntil utbetaling foretas.

Beløp i tusen kroner

Endringer i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen i løpet av året	2018	2017
Netto pensjonsforpliktelse 1. januar	-12 739	-10 813
Periodens pensjonsopptjening	-902	-2 378
Periodens estimatendringer ført over utvidet resultat (OCI)	-439	-187
Utbetalt pensjon	665	639
Netto pensjonsforpliktelse 31. desember	-13 415	-12 739

Pensjonsforpliktelse per 31. desember 2018 er 13,4 millioner kroner (12,7 millioner kroner per 31. desember 2017) og er knyttet til usikrede pensjonsavtaler til ledende ansatte for pensjonsgrunnlag ut over 12G.

Sensitivitetsberegninger

De oppgitte pensjonskostnadene og pensjonsforpliktelsene for ytelsesbaserte pensjonsordninger er basert på forutsetningene som angitt ovenfor. De aktuarielle beregningene er følsomme for endringer i disse forutsetningene. Normalt vil en endring på 1 % i diskonteringsrenten innebære en 20 %-endring i pensjonsforpliktelsen og pensjonskostnadene (ytelsesbaserte pensjonsordninger) og en 1 %-endring i lønnsjusteringen vil føre til en endring i pensjonsforpliktelsen og pensjonskostnadene (ytelsesbaserte pensjonsordninger) på 10 %.

Note 5: Andre driftskostnader

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Driftskostnader eiendom	-97 259	-60 258
Vedlikeholdskostnader eiendom	-55 755	-50 769
Leiekostnader lokaler og utstyr	-5 357	-6 179
Øvrige driftskostnader	-28 428	-52 551
Sum andre driftskostnader	-186 800	-169 758

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Lovpålagt revisjon	-789	-680
Andre attestasjonstjenester	-56	-100
Skatterådgivning	-	-70
Andre tjenester	-96	-115
Sum godtgjørelse til revisor 1)	-940	-965

¹⁾ Beløpene inkluderer forholdsmessig fradrag for merverdiavgift.

Note 6: Finansinntekter, finanskostnader og verdiendring finansielle instrumenter

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Renteinntekter på finansielle instrumenter	3 323	7 261
Netto verdiendring derivater	9 872	-17 960
Rentekostnader pantelån	-97 518	-87 558
Rentekostnader obligasjonslån	-87 350	-67 795
Andre rentekostnader	-13 151	-33 460
Netto gevinst/(tap) ved salg av finansielle eiendeler	14 718	-7 011
Netto finansposter	-170 106	-206 523

Note 7: Inntektsskatt

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Resultat før skattekostnad	927 097	932 723
Betalbar skatt	-14 646	-27 271
Endring i utsatt skatt	-74 792	-13 374
Sum skattekostnad	-89 439	-40 645

Tabellen nedenfor viser en avstemming av rapportert skattekostnad mot forventet skattekostnad basert på konsernets nominelle skattesats på 23 % (24 % i 2017), hvor de vesentligste forklaringskomponentene er omtalt under tabellen.

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Avstemming av effektiv skattesats		
Skattekostnad basert på nominell skattesats i Norge, 23 % (24 %)	-213 232	-223 853
Effekt av endrede skattesatser	41 589	54 509
Andel resultat og gevinst fra salg av tilknyttede selskaper og felleskontroll	34 489	20 037
Ikke fradragsberettigede eller skattepliktige poster	41 972	108 613
Andre justeringer	4 670	-769
For mye/(lite) avsatt betalbar skatt tidligere år	1 073	819
Sum skattekostnad	-89 439	-40 645
Effektiv skattesats i %	9,6 %	4,4 %

«Effekter av endrede skattesatser» er som følge av en reduksjon i den nominelle skattesatsen fra 24 % til 23 % med virkning fra 1. januar 2018. Med virkning fra 1. januar 2019 vil den nominelle skattesatsen bli redusert fra 23 % til 22 %. Utsatt skatt på eiendeler/forpliktelser er innregnet med en skattesats på 22 % per 31. desember 2018.

«Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet» innregnes etter skatt og inngår dermed ikke i grunnlag for skattekostnad. Salg av aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er i sin helhet knyttet til norske selskaper og unntatt beskatning i henhold til fritaksmetoden.

«Ikke fradragsberettigede eller skattepliktige poster» består i all hovedsak av gevinster ved aksjesalg som er unntatt fra beskatning i henhold til fritaksmetoden.

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Endringer i netto forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt		
Per 1. januar	1 278 262	1 203 522
Innregnet i resultatregnskapet	74 792	13 374
Innregnet i øvrige resultatelementer	97	43
Kjøp og salg av datterselskaper	63	63 918
Netto forpliktelse reklassifisert til holdt for salg	-107 535	-185
Andre endringer	-13 319	-2 411
Per 31. desember	1 232 359	1 278 262

Netto forpliktelse reklassifisert til holdt for salg omhandler utsatt skatt/skattefordel klassifisert som henholdsvis eiendeler og gjeld holdt for salg i konsernets finansielle stilling. I 2018 er det i all hovedsak utsatt skatteforpliktelse knyttet til den akkumulerte virkelige verdiendringen på investeringseiendommene i Kjøttbasaren Byens Basar AS og Ørnen Eiendom AS.

I 2018 utgjør andre endringer i all hovedsak avgitt konsernbidrag til selskaper i OBOS-konsernet.

Note 8: Rentebærende gjeld og finansiell risikostyring

Nedenfor vises konsernets vektete gjennomsnittrenter på de ulike rentebærende finansielle forpliktelsene per 31. desember 2018 og 2017.

Beløp i tusen kroner	Lånebeløp	Lånebeløp	Vektet	Vektet
Spesifikasjon rentebærende lån	2018	2017	rentesats	rentesats
			31.12.2018	31.12.2017
Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	3 352 220	3 141 030	2,78 %	2,40 %
Kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	275 110	623 910	2,64 %	2,07 %
Langsiktig børsnotert obligasjonslån	1 938 115	1 928 911	2,81 %	3,47 %
Kortsiktig børsnoterte obligasjonslån	449 113	337 991	6,95 %	2,47 %
Finansielle derivater	43 895	51 989	0,00 %	0,00 %
Sum rentebærende gjeld	6 058 453	6 083 831	3,07 %	2,69 %

Konsernets forfallsstruktur på rentebærende eiendeler og gjeld er som vist i tabellen nedenfor:

Beløp i tusen kroner	2019	2020	2021	2022	2023	Etter 2023	Totalt
Rentebærende fordringer							
Lån til konsernselskaper	-	-	-	-	-	5 970	5 970
Lån til TS/FKV	-	-	-	-	-	27 313	27 313
Andre finansielle derivater - rentebærende	-	-	-	-	-	1 778	1 778
Andre fordringer - rentebærende	-	-	45 375	-	-	-	45 375
Sum rentebærende langsiktige fordringer	-	-	45 375	-	-	35 061	80 436
Intern fordring konsernkonto	294 129	-	-	-	-	-	294 129
Sum rentebærende kortsiktige fordringer	294 129	-	-	-	-	-	294 129
Totale rentebærende fordringer	294 129	-	45 375	-	-	35 061	374 565
Rentebærende gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	325 110	2 574 010	453 100	-	-	3 352 220
Obligasjoner	-	-	-	1 007 912	456 324	473 878	1 938 115
Finansielle derivater	-	4 888	12 014	-	-	26 993	43 895
Total langsiktig rentebærende gjeld	-	329 998	2 586 024	1 461 012	456 324	500 871	5 334 230
Gjeld til kredittinstitusjoner	275 110	-	-	-	-	-	275 110
Obligasjoner	449 113	-	-	-	-	-	449 113
Finansielle derivater	-	-	-	-	-	-	-
Total kortsiktig rentebærende gjeld	724 223	-	-	-	-	-	724 223
Total rentebærende gjeld	724 223	329 998	2 586 024	1 461 012	456 324	500 871	6 058 453

Konsernet benytter rentebytteavtaler for å sikre deler av den rentebærende gjelden mot markedsendringer. Sammentrukket informasjon over rentebytteavtalene er følgende:

Beløp i tusen kroner	Kontraksbeløp ¹⁾ pr. 31.12.18	Kontraksbeløp ¹⁾ gj.snitt 2018	Virkelig verdi ²⁾ pr. 31.12.18	Verdiendring 2018
Rentebytteavtaler				
Betaler fast rente, mottar flytende rente (3 mndr NIBOR)	1 700 000	1 580 278	-42 117	10 328
Sum sikringsinstrumenter	1 700 000	1 580 278	-42 117	10 328

¹⁾ Kontraksbeløp defineres som brutto nominell underliggende verdi.

²⁾ Virkelig verdi er beregnet som nettosummen av anslått realisasjonsverdi.

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres i en av kategoriene som vist i tabellen nedenfor. Klassifiseringen avhenger av type instrument og ledelsens hensikt med eiendelene og forpliktelsene ved anskaffelse.

Beløp i tusen kroner	Virkelig verdi over		Amortisert kost		Virkelig verdi over utvidet resultat	Totalt
	Finansielle eiendeler	Finansielle forpliktelser	Finansielle eiendeler	Finansielle forpliktelser		
Per 31.12.2018						
Lån til konsernselskaper	-	-	300 099	-	-	300 099
Kundefordringer	-	-	27 856	-	-	27 856
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	3 458	-	-	3 458
Finansielle derivater	1 778	-	-	-	-	1 778
Sum finansielle eiendeler	-	-	331 413	-	-	331 413
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	3 627 330	-	3 627 330
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	2 387 228	-	2 387 228
Leverandørgjeld	-	-	-	97 761	-	97 761
Finansielle derivater	-	43 895	-	-	-	43 895
Sum finansielle forpliktelser	-	43 895	-	6 112 319	-	6 156 214

Beløp i tusen kroner	Finansielle eiendeler til virkelig verdi		Utlån og fordringer	Finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle eiendeler som holdes til forfall	Totalt
	Holdt for handel	Bestemt regnskaps- ført til virkelig verdi					
Per 31.12.2017							
Lån til konsernselskaper	-	-	219 287	-	-	-	219 287
Kundefordringer	-	-	13 600	-	-	-	13 600
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	13 513	-	-	-	13 513
Sum finansielle eiendeler	-	-	246 399	-	-	-	246 399
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	3 764 940	-	-	3 764 940
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	2 266 902	-	-	2 266 902
Leverandørgjeld	-	-	-	96 588	-	-	96 588
Finansielle derivater	51 989	-	-	-	-	-	51 989
Sum finansielle forpliktelser	51 989	-	-	6 128 431	-	-	6 180 419

Note 9: Pantstillelser og garantier

Eiendeler stilt som sikkerhet for gjeld 31.12	2018	2017
Tomter og bygg under utførelse	97 702	1 804 306
Investerings eiendom	9 923 153	10 262 373
Sum	10 020 855	12 066 680
Bokført verdi av gjeld sikret mot pant	3 627 330	6 031 842

Beløp i tusen kroner

Garantiansvar 31.12	2018	2017
Lånegarantier stilt på vegne av tilknyttede selskaper	50 000	50 000
Kontraktsgarantier	6 850	6 850
Sum	56 850	56 850

Note 10: Varige driftsmidler

Beløp i tusen kroner	Bygninger, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Sum varige driftsmidler
Akkumulert kostpris			
Per 1. januar 2017	196 910	38 708	235 618
Reklassifiseringer	11 850	-15 199	-3 349
Tilgang	24 857	12 614	37 472
Avgang	-6 511	-23 871	-30 382
Per 31. desember 2017	227 106	12 253	239 359
Reklassifiseringer	14 447	-	14 447
Tilgang	10 320	29 975	40 295
Avgang	-16 437	-391	-16 829
Per 31. desember 2018	235 435	41 837	277 272
Akkumulerte av- og nedskrivninger			
Per 1. januar 2017	-2 135	-37 294	-39 429
Reklassifiseringer	-	14 438	14 438
Av- og nedskrivninger	-11 910	-4 559	-16 468
Avgang	4 667	25 716	30 383
Per 31. desember 2017	-9 379	-1 698	-11 077
Reklassifiseringer	-593	3 023	3 023
Av- og nedskrivninger	-29 241	-8 040	-37 874
Avgang	-850	-2 577	-3 427
Per 31. desember 2018	-40 063	-9 293	-49 356
Netto bokført verdi per 31. desember 2017	217 727	10 555	228 282
Netto bokført verdi per 31. desember 2018	195 372	32 544	227 916

Note 11: Investerings eiendommer

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Inngående balanse per 1. januar	11 763 121	10 941 209
Kjøp av investeringseiendommer	24 806	12 655
Salg av investeringseiendommer, historisk kostpris	-348 984	-35 785
Akkumulert verdistigning, solgte investeringseiendommer	-120 325	-17 469
Investeringer/påkostninger	488 815	625 318
Reklassifiseringer 1)	-794 192	-204 198
Verdiendring investeringseiendommer	472 142	441 391
Utgående balanse per 31. desember	11 485 383	11 763 121

¹⁾ Hovedsakelig reklassifisering fra investeringseiendom til eiendeler holdt for salg på 748 millioner kroner (200 millioner kroner i 2017). Reklassifiseringer til eierbenyttede eiendom er også inkludert i posten.

Konsernets verdsettelsesprosess er basert på eksterne verdivurderinger av utvalgte eiendommer med vesentlige verdier. Disse kombineres med interne verdivurderinger og andre eksterne analyser for å kunne konkludere med beste estimat for virkelig verdi på konsernets investeringseiendommer. Det foretas jevnlige befaringer og tekniske gjennomganger av alle eiendommer.

Investerings eiendommer verdsettes ved diskontering av fremtidige kontantstrømmer basert på ikke-observerbar markedsinformasjon. Kontraktsfestede og forventede kontantstrømmer inkluderes i beregningene. Fastsettelse av virkelig verdi for investeringseiendommer er vesentlig påvirket av faktorer som forutsatt markedsleie, fremtidig vedlikehold, diskonteringsrente, inflasjon og residualverdi. Markedsleie er basert på en konkret vurdering av hver enkelt eiendom med arealdifferensiering innenfor den enkelte eiendom hvis dette er relevant. Oppdaterte makroøkonomiske forutsetninger for rentenivå og inflasjonsforventninger legges til grunn i beregningene. Inflasjonsforutsetningene er basert på langsiktig inflasjonsmål fra Norges Bank på 2,0 %. Vurderinger av de ulike eiendommene og leietakerne diskonteres med separate diskonteringsrenter i kontantstrømmene fra nåværende leie. Benyttede diskonteringsrenter på nåværende leie er i intervallet 7-10 %. Dette gjelder ikke utviklings eiendom som ligger noe høyere. Residualverdien for de ulike eiendommene er beregnet ut fra en exit yield. Utviklings tomter verdsettes basert på forventet verdi per kvadratmeter utviklingsbart areal.

Med bakgrunn i verdsettelsesprosessen som beskrevet over, ble konsernets eiendommer per 31. desember 2018 verdsatt til en virkelig verdi på 11,5 milliarder kroner (11,8 milliarder kroner per 31. desember 2017).

Note 12: Varelager

Oversikten nedenfor viser periodens bevegelse i varelager:

Beløp i tusen kroner

Periodens bevegelse i varelager	Sum varelager
Per 1. januar 2017	1 476 023
Kjøp av tomter/aktivering prosjektkostnader	110 769
Varekostnad	-50 298
Nedskrivning	-
Reversering tidligere nedskrivning	-
Per 31. desember 2017	1 536 495
Kjøp av tomter/aktivering prosjektkostnader	136 250
Varekostnad	-16 046
Nedskrivning	-
Reversering tidligere nedskrivning	-
Per 31. desember 2018	1 656 699

Konsernets boligtomter og boligprosjekter er i Oslo.

Note 13: Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellen nedenfor viser en spesifikasjon av resultatførte beløp knyttet til investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	83 140	83 486
Verdiendring investeringseiendom i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	66 813	90 290
Sum	149 953	173 776

Årets bevegelser for investering i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet fremkommer av følgende tabell:

Beløp i tusen kroner	Firmanavn/forretningskontor	Eierandel/ stemmeandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 01.01.2018	Andel resultat inkl. verdiendring investerings- eiendommer 2018	Utbytte 2018	Kjøp/(salg) og annet 2018	Bokført verdi 31.12.2018
	Åsegården AS, Bergen	50,00 %	15 055	173 374	29 149	-10 000	-	192 524
	Østre Aker vei 33 AS, Oslo	50,00 %	24 122	42 103	-749	-	-	41 354
	Youngstorget Eiendom AS, Oslo	25,00 %	10 000	52 345	5 586	-823	-	57 109
	Youngstorget Parkeringshus AS, Oslo	21,26 %	-	-	-	-	-	-
	Utstillingsplassen Eiendom AS, Hamar	38,34 %	274 474	634 116	55 967	-24 952	-	665 131
	Nyhavna Utvikling AS, Trondheim	25,00 %	0	-	-	-	-	-
	Oslo Cancer Cluster Innovasjonspark AS, Hamar	27,22 %	52 853	80 227	38 928	-	-	119 155
	Hotell 33 AS, Oslo	50,00 %	-	-	-	-	-	-
	Telefonfabrikken AS, Oslo	50,00 %	8 729	31 958	4 456	-	-	36 414
	Etterstadsgarasjene AS, Oslo	33,55 %	5	19	21	-	-	40
	Christian Kroghs gt. 32 AS, Oslo	50,00 %	-	-	707	-	-707	-
	Fredvang Eiendom AS, Hamar	50,00 %	18 826	23 895	10 329	-	-	34 223
	Visjon Dokken ANS, Bergen	50,00 %	750	310	-538	-	400	172
	Fanteria AS, Bergen	50,00 %	22 786	31 899	8 371	-1 571	-2 185	36 514
	Oxenøen Bruk AS, Oslo	50,00 %	-	78 245	-5 881	-	-	72 364
	Berget Eiendomsutvikling AS, Oslo	50,00 %	8 785	8 785	3 811	-	-	12 596
	Construction City Cluster AS, Oslo	40,00 %	40	-	-204	-	40	-164
	Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		436 426	1 157 276	149 953	-37 346	-2 452	1 267 431

Note 14: Eiendeler og forpliktelser holdt for salg

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Sum eiendeler klassifisert som holdt for salg per 31. desember	948 901	241 144
Sum forpliktelser klassifisert som holdt for salg per 31. desember	107 535	58 310

Eiendeler og gjeld klassifisert som holdt for salg inkluderer i all hovedsak eiendommene med tilhørende utsatt skatt i Kjøttbasaren Byens Basar AS og Ørnen Eiendom AS. For begge selskapene er det inngått avtale om salg med overtakelse i 2019.

I 2017 inkluderte regnskapslinjen eiendommen Persveien 26 og selskapet OBOS Eiendomsdrift AS. OBOS Eiendomsdrift AS ble solgt i februar 2018 og eiendommen Persveien 26 ble overlevert i juni 2018, se note 3 for ytterligere informasjon.

Note 15: Eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi

Per 31.12.2018

Beløp i tusen kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Eiendeler				
Investerings eiendommer	-	-	11 485 383	11 485 383
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	-	-	2	2
Finansielle derivater	-	1 778	-	1 778
Sum eiendeler	-	1 778	11 485 385	11 487 163
Forpliktelser				
Finansielle derivater	-	43 895	-	43 895
Sum forpliktelser	-	43 895	-	43 895

Det har ikke vært overføringer mellom nivå 1 og nivå 2 i perioden.

Per 31.12.2017

Beløp i tusen kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Eiendeler				
Investerings eiendommer	-	-	11 763 121	11 763 121
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	-	-	2	2
Finansielle derivater	-	657	-	657
Sum eiendeler	-	657	11 763 123	11 763 780
Forpliktelser				
Finansielle derivater	-	51 989	-	51 989
Sum forpliktelser	-	51 989	-	51 989

Det har ikke vært overføringer mellom nivå 1 og nivå 2 i perioden.

Se note 11 for avstemming av årets bevegelse i investeringseiendommer.

Note 16: Transaksjoner med nærstående parter

Alle datterselskaper, tilknyttede selskaper og medlemmer av styret og konsernledelsen er nærstående parter av OBOS Eiendom AS. Transaksjoner med datterselskaper elimineres i konsernregnskapet og vises ikke i denne note. Se note 13 for oversikt over tilknyttede selskaper. For informasjon om ytelser til ledende ansatte, se note 4. OBOS Eiendom AS og konsernet foretar løpende transaksjoner med nærstående parter. Alle transaksjoner er foretatt som del av den ordinære virksomheten og til markedsmessige vilkår.

Selskapets morselskap OBOS BBL har store aksjeposter i AF Gruppen ASA og Veidekke ASA og er samtidig betydelige forretningspartnere. OBOS-konsernet har løpende kontrakter med AF Gruppen og Veidekke om felles utvikling av prosjekter. Selskaper innen OBOS-konsernet kjøper byggeleveranser fra AF Gruppen og Veidekke til markedsmessige vilkår i konkurranse med andre leverandører. Transaksjoner og mellomværende med AF Gruppen og Veidekke er vist under "Øvrige nærstående".

De vesentligste transaksjonene som er foretatt i 2018 er som følger:

Beløp i tusen kroner	OBOS BBL (morselskap) og andre		
	OBOS-selskaper (søsterselskaper)	Tilknyttede selskaper	Øvrige nærstående
Kjøp av tjenester fra ¹⁾	-5 925	-	-409 921
Salg av tjenester til	-	445	-
Leieinntekter eiendommer fra	59 533	-	-
Viderfakturering av fellesanskaffelser fra	-3 735	-	-
Renteinntekter fra	1 410	591	-
Rentekostnader fra	-	-	-
Fordring på	59 352	27 313	-
Gjeld til	30 260	-	-15 002
Innskudd i konsernkontoordning i OBOS-konsernet	294 129	-	-

¹⁾ Kjøp av administrative tjenester fra konsernstaber herunder økonomi, regnskap, IT, administrasjon, personal og lønn.

De vesentligste transaksjonene som er foretatt i 2017 er som følger:

Beløp i tusen kroner	OBOS BBL (morselskap) og andre		
	OBOS-selskaper (søsterselskaper)	Tilknyttede selskaper	Øvrige nærstående
Kjøp av tjenester fra ¹⁾	-9 410	-	-553 966
Salg av tjenester til	-	321	-
Leieinntekter eiendommer fra	48 694	-	-
Driftskostnader eiendommer fra	-65	-	-
Viderfakturering av fellesanskaffelser fra	-4 339	-	-
Renteinntekter fra	1 802	1 162	-
Rentekostnader fra	-13 722	-	-
Fordring på	39 889	26 000	-
Gjeld til	2 032	-	-31 145
Innskudd i konsernkontoordning i OBOS-konsernet	213 317	-	-

¹⁾ Kjøp av administrative tjenester fra konsernstaber herunder økonomi, regnskap, IT, administrasjon, personal og lønn.

Note 17: Hendelser etter balansedagen

Den 17. januar 2019 solgte konsernet alle aksjene i Kjøttbasaren Byens Basar AS for et aksjevederlag på 133 millioner kroner. Eiendommen ligger i Bergen og har blitt klassifisert som investeringseiendom og innregnet til virkelig verdi. Transaksjonen vil medføre en uvesentlig effekt i konsernregnskapet.

Konsernet har inngått en avtale om å selge alle aksjene i Ørnen Eiendom AS. Overtakelse forventes gjennomført våren 2019. Eiendommen ligger i Bergen og har blitt klassifisert som investeringseiendom og innregnet til virkelig verdi. Transaksjonen vil medføre en uvesentlig effekt i konsernregnskapet.

OBOS Eiendom AS

Årsregnskap 2018

Resultatregnskap

OBOS Eiendom AS

Beløp i tusen kroner	Note	2018	2017
Leieinntekter	20	341 439	337 177
Andre driftsinntekter	20	44 394	34 459
Sum driftsinntekter		385 833	371 636
Driftskostnader eiendom FK		-27 940	-21 593
Lønnskostnader	5	-43 305	-38 355
Pensjonskostnader	5,17	-4 307	-6 024
Andre personalkostnader	5	-9 049	-8 210
Rep. og vedlikehold		-35 496	-22 899
Administrasjonskostnader	6,2	-15 631	-17 190
Andre driftskostnader		-17 940	-11 362
Ordinære avskrivninger	12	-65 987	-64 482
Sum driftskostnader		-219 655	-190 116
DRIFTSRESULTAT I		166 178	181 520
Gevinst ved salg eiendommer	7	3 193	2 623
DRIFTSRESULTAT II		169 371	184 144
Inntekt på investering i datterselskap	8	109 739	485 864
Tap ved salg aksjer/Nedskrivninger	18	-1 150	-20 433
Pantegjeldsrenter	3,16	-181 538	-161 956
Andre finansinntekter	18	15 434	14 645
Andre finanskostnader	18	-5 915	-18 939
Netto andre finansposter		-63 430	299 181
Resultat før skattekostnad		105 940	483 325
Skattekostnad	2	16 920	2 796
Resultat etter skatt		122 861	486 121
Opplysninger om:			
Avgitt og mottatt konsernbidrag	11	-2 296	-
Overført annen egenkapital	11	125 157	486 121
Sum disponert		122 861	486 121

Oppstilling av finansiell stilling

OBOS Eiendom AS

Beløp i tusen kroner	Note	31.12.18	31.12.17
EIENDELER			
Eiendommer	3,12	1 939 356	1 827 745
Arbeid under utførelse	12	130 469	243 837
Tomter,bygninger og annen fast eiendom	3,12	285 041	267 629
Maskiner og inventar	12	25 370	28 600
Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	12	19 825	21 745
Sum driftsmidler		2 400 061	2 389 556
Investeringer i datterselskap	9	5 224 902	4 842 901
Lån til foretak i samme konsern	13	1 184 463	1 201 676
Investeringer i TS og FKV	10	519 341	522 235
Lån til tilknyttet selskap	13	33 283	31 970
Investeringer i andre selskap		2	2
Andeler i sameier o.l.	21	541	541
Andre langsiktige fordringer		46 028	1 658
Sum finansielle anleggsmidler		7 008 560	6 600 983
Sum anleggsmidler		9 408 620	8 990 538
Kundefordringer		34 579	30 661
Fordringer på selskap i samme konsern	13	184 537	176 379
Andre kortsiktige fordringer	19	18 841	1 950
Andre likvide midler	1	3 154	2 839
Sum omløpsmidler		241 111	211 828
SUM EIENDELER		9 649 731	9 202 366

EGENKAPITAL OG GJELD

Aksjekapital	11	170 937	170 937
Overkurs	11	18 080	11 840
Annen innskutt egenkapital	11	384 100	384 100
Sum innskutt egenkapital		573 117	566 877
Annen egenkapital	11	3 018 638	2 897 603
Sum opptjent egenkapital		3 018 638	2 897 603
Sum egenkapital		3 591 755	3 464 480
Pensjonsforpliktelser	17	15 907	15 111
Utsatt skatt	2	95 713	127 944
Sum avsetninger for forpliktelser		111 620	143 055
Pantelån	3	3 336 330	2 990 940
Obligasjonslån	3	2 387 228	2 266 902
Annen langsiktig gjeld	14	62 595	172 249
Sum annen langsiktig gjeld		5 786 153	5 430 091
Sum langsiktig gjeld		5 897 773	5 573 146
Leverandørgjeld		36 972	32 323
Betalbar skatt	2	922	6 278
Skyldige offentlige avgifter		4 072	12 769
Husleieforskudd		2 574	2 514
Gjeld til foretak i samme konsern	13	35 978	41 691
Annen kortsiktig gjeld	15	79 684	69 165
Sum kortsiktig gjeld		160 203	164 740
Sum gjeld		6 057 976	5 737 886
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		9 649 731	9 202 366

Oslo, 25. april 2019
Styret i OBOS Eiendom AS

Daniel Kjørberg Siraj
Styreleder

Arne Baumann
Styremedlem

Jorunn Nerheim
Styremedlem

Nils Morten Bøhler
Administrerende direktør

Oppstilling av kontantstrømmer

OBOS Eiendom AS

Beløp i tusen kroner	Note	2018	2017
Resultat før skatt		105 940	483 325
Netto finansposter		63 430	-191 009
Av- og nedskrivninger	12	65 987	64 482
Gevinst ved salg av tilknyttede selskaper	8	443	-108 172
Gevinst/(tap) ved salg av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	7	-3 193	-2 623
Endring i andre tidsavgrensningsposter		-5 727	-313 651
Mottatte utbytter	8	127 846	67 212
Betalte renter		-182 365	-166 763
Mottatte renter		14 039	14 645
Betalte skatter		-6 278	-11 486
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		180 124	-164 041
Utbetalinger ved tilgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		-166 204	-175 438
Innbetalinger ved avgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		10 472	18 112
Utbetalinger ved kjøp av selskap og aksjer		-6 880	-12 890
Innbetalinger ved salg av selskap og aksjer		216 629	426 406
Netto kontantstrøm fra investeringer i tilknyttede selskaper		1 239	121 164
Netto inn- og utbetalinger fra konserninternt utlån		-618 571	-690 373
Netto inn- og utbetaling fra andre investeringer		63 249	193 375
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-500 066	-119 643
Nedbetaling obligasjonsgjeld		-337 991	-18 000
Opptrekk obligasjonsgjeld		458 000	1 007 045
Netto opptrekk og nedbetaling av banklån og andre gjeldsposter		345 390	1 323 040
Netto opptrekk og nedbetaling av konsernintern gjeld		-107 041	-1 976 004
Motatt og utbetalt konsernbidrag		-38 100	-52 051
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		320 258	284 030
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		315	345
Kontanter og kontantekvivalenter ved starten av perioden		2 839	2 493
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens utgang		3 154	2 839

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og regler for god regnskapsskikk. OBOS Eiendom AS inngår i OBOS-konsern (OBOS BBL). OBOS og OBOS Eiendom AS har forretningsadresse Hammersborg Torg 1, Oslo. Selskapet har notert obligasjonslån på Oslo Børs og er av den grunn pliktig til å lage konsernregnskap. Dette vi bli gjort tilgjengelig i henhold til børskravene.

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes å ikke være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Inntekter inntektsføres i perioden de er opptjent, og kostnader kostnadsføres i perioden de er påløpt.

Enkelte poster er i samsvar med regnskapsloven vurdert etter spesielle vurderingsregler. Det redegjøres nærmere for disse nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid.

Påkostninger på eksisterende bygg som øker byggenes verdi, samt kostnader i forbindelse med nybygg blir aktivert. Finansieringsutgifter/byggelånsrenter vedrørende slike prosjekter blir også aktivert. Gjennomsnittlig finansieringsrente for OBOS-konsern legges til grunn for beregning av den finansieringsutgift som aktiveres. Tekniske installasjoner er skilt ut regnskapsmessig og avskrives over 20 år. Bygningsmassen avskrives over 100 år.

Investeringer i datterselskap, tilknyttede selskap m.m.

Investeringer i tilknyttede selskaper og i felleskontrollerte virksomheter er vurdert etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringer i anleggsaksjer, andeler i ansvarlige selskaper, sameier og lignende, hvor OBOS Eiendom AS ikke har betydelig innflytelse bokføres til anskaffelseskost. Anleggsaksjer som er børsnoterte nedskrives til børskurs når denne er lavere enn anskaffelseskost. Nedskrivning utelates i spesielle tilfeller dersom formålet med investeringen tilsier det. De øvrige investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet er vesentlig og ikke forventes å være forbigående.

Markedsbaserte aksjer

Aksjer og andre verdipapirer klassifisert som omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Finansielle derivater

Rentebytteavtaler utenfor balansen er avtaler som inngås for å sikre fremtidige rentevilkår. Det benyttes ikke finansielle derivater utover rentebytteavtaler. Det henvises til egen note for nærmere spesifisering.

Pensjoner

OBOS Eiendom AS er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. OBOS Eiendom AS oppfyller kravene etter denne loven, og selskapet følger Norsk Regnskapsstandard for pensjonskostnader.

I 2018 endret OBOS Eiendom AS regnskapsprinsipp fra NRS 6 til IAS 19 vedrørende regnskapsføring av selskapets pensjonsordninger. Dette medfører at endringer i form av at korridormetoden (endringer i forutsetninger og estimatavvik innenfor en korridor på 10 % resultatføres ikke) forsvinner.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger, vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi.

Periodens pensjonsopptjening og netto rentekostnad resultatføres løpende, og presenteres under regnskapslinjen personalkostnader. Netto rentekostnad beregnes ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen på begynnelsen av perioden på

netto forpliktelsen. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene. Endringer i netto pensjonsforpliktelse som følge av premiebetaling og utbetaling av pensjon hensyntas. Aktuarielle gevinster og tap, inklusive verdiendringer, både midler og forpliktelser, føres mot egenkapitalen.

Prinsippendringen medførte en justering ført mot egenkapitalen på 0,8 millioner kroner og pensjonsforpliktelse på 1,1 millioner kroner.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert etter kursen ved regnskapsårets slutt.

Skatter og utsatt skatt

Skatter kostnadsføres når de påløper, det vil si at skattekostnaden er knyttet til det regnskapsmessige resultat før skatt. Skatteberegninger er vist i egen note til regnskapet. Årets skattekostnad i resultatregnskapet består av betalbar skatt på årets inntekt og endringen i utsatt skatt.

Utsatt skatt i balansen er beregnet på grunnlag av midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier. Utsatt skatt og utsatt skattefordel presenteres netto i balansen.

Inntektsføring/kostnadsføring

Leieinntekter og andre inntekter resultatføres når de opptjenes. Utgiftene sammenstilles med inntektene slik at kostnadene resultatføres i samme periode som tilhørende inntekter.

Klassifisering av utvalgte resultatposter

Resultatposten salgsgvinster er en ordinær resultatpost for selskapet, men vil kunne variere sterkt fra et år til et annet. Posten er derfor vist særskilt i resultatoppstillingen.

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstillingen er satt opp i tråd med den indirekte modell etter foreløpig regnskapsstandard om kontantstrøm.

Kontanter og kontantderivater omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Datterselskap

Datterselskaper og tilknyttede selskaper blir innarbeidet etter kostmetoden i selskapsregnskapet.

Noter 2018

OBOS Eiendom AS

Note 1: Likvide midler og ubenyttede trekkrettigheter

Oversikt over likvide midler:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Skattetrekkskonto i Nordea*	2 226	1 918
Bankinnskudd *	927	920
Sum	3 154	2 839

* Selskapets inn- og utbetalinger avregnes via kortsiktig konsernmellomværende med OBOS BBL.

Note 2: Inntektsskatt

Betalbar skatt

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Resultat før skattekostnad	105 940	483 325
Permanente forskjeller og renter på iliknet skatt	62	83
Avskåret rentefradrag	-	2 195
Skattemessig resultatandel i deltagende selskaper	-528	-424
Gevinst/tap ved salg av aksjer	-30 573	-374 219
Skattefrie utbytter	-79 166	-91 212
Skattefrie inntekter etter fritaksmetoden 3 %	1 120	21
Konsernbidrag til datterselskaper	-31 100	-38 100
Endring midlertidige forskjeller	69 197	44 490
Overførte midlertidige forskjeller v/fisjon	-32 094	-
Nedskrivning av aksjer	1 150	-
Grunnlag betalbar skatt i balansen	4 009	26 157
Skatt 23/24 %	922	6 278

Skattekostnad

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Årets betalbare skatt	922	6 278
Skatt som følge av konsernbidrag ytet	7 153	9 144
Avregning for tidligere år skatteoppgjør	-	-20
Endring utsatt skatt, balansen	-36 581	-23 761
Utsatt skatt, endring skattesats	4 351	5 563
Utsatt skatt knyttet til implementering av IAS19	-146	-
Utsatt skatt, overført v/fisjon	7 382	-
Skattekostnad	-16 920	-2 796

Forklaring til hvorfor skatteprosenten ikke er 23 % av resultatet før skatt

Beløp i tusen kroner	Grunnlag	Skattekostnad
Resultat før skattekostnad	105 940	24 366
Permanente forskjeller og renter på iliknet skatt	-465	-107
Endring andel i deltakerlignet selskap	-52 638	-12 107
Nedskrivning aksjer	1 150	264
Gevinst/tap ved salg av aksjer	-30 573	-7 032
Skattefrie utbytter	-79 166	-18 208
Skattefrie inntekter etter fritaksmetoden 3 %	1 120	258
Endret skattestas	-435 071	-4 351
Effekt av implementering av IAS19	-19	-4
Skattekostnaden i resultatet		-16 920

Midlertidige forskjeller

Beløp i tusen kroner	2018	2017	Endring
Fordringer	-53	-123	-70
Pensjonsforpliktelse	-13 415	-13 795	-380
OCI effekt av IAS19	-617	-	617
Anleggsmidler	792 529	834 913	42 384
Gevinst-/tapkonto	101 937	127 421	25 484
Finansielle instrumenter	2 470	3 633	1 163
Midlertidige forskjeller	882 851	952 048	69 197

Andre forskjeller

Andel i deltagerlignede selskap	-	52 638	52 638
Avskåret rentefradrag	-2 195	-2 195	-
Differanse sk.m.inng.v og vederlag	-445 597	-446 214	-617
Andre forskjeller	-447 792	-395 771	52 021
Grunnlag utsatt skatt	435 059	556 277	121 218
22% / 23% utsatt skatt gir	95 713	127 944	-32 231

Note 3: Pantstillelser og rentekostnader

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Pantstillelse for egen gjeld	6 101 050	5 653 650
Sum pantstillelser	6 101 050	5 653 650
Bokført gjeld sikret mot pant	5 723 558	5 257 842
Gjennomsnittlige vektet lånerente	3,31 %	3,95 %
Gjeld med forfall etter 5 år	473 878	597 414

Bokført verdi av eiendeler stillet som sikkerhet for gjeld utgjør:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Bygninger	1 939 356	1 827 745
Tomter	249 367	225 398
Sum bokførte verdier	2 188 723	2 053 142

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Renter obligasjonslån	-87 667	-67 795
Pantegjeldsrenter eksterne banker	-93 872	-94 161
Sum pantegjeldsrenter	-181 538	-161 956

Finansielle lånebetingelser

For selskapets obligasjonslån så er det krav om at egenkapitalandelen skal være på minimum 20 %. For to av selskapets ansvarlige lån så er det knyttet krav til at belåningsgraden (lånet dividert med eiendomsverdien) ikke skal overstige 60 %. For de samme lånene skal også rentedekningsgraden (EBITDA dividert med netto finanskostnader) være lik eller større enn 1,5. For et av lånene er det også stilt krav til at lånet ikke skal overstige den inntektsgenererende andelen av eiendommene som er stilt som sikkerhet.

Selskapet har overholdt alle lånebetingelser med god margin i 2018.

Note 4: Garantiansvar

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Finansinstitusjoner	50 000	50 000
Entreprenører	6 850	6 850
Sum garantiansvar	56 850	56 850

Note 5: Lønn og personal

Selskapets lønnsutbetalinger bestod av:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Lønn	-43 305	-38 355
Arbeidsgiveravgift	-7 791	-6 122
Pensjonskostnader	-4 307	-6 024
Andre ytelser	-1 266	-2 088
Styrehonorar	-	-
Sum	-56 669	-52 589

For informasjon vedrørende lønn til ledende ansatte, se OBOS Eiendom – konsernet note 4.

Antall ansatte i OBOS Eiendom AS:

	2018	2017
Menn	25	22
Kvinner	21	21
Sum	46	43
Gjennomsnittlig antall årsverk	46	43

Note 6: Revisor

Ulike oppdrag utført av revisor:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Lovpålagt revisjon	-425	-318
Skatterådgivning	-	-70
Andre attestasjonstjenester	-40	-42
Andre tjenester utenfor revisjon	-96	-115
Sum	-561	-545

Selskapets revisor er PricewaterhouseCoopers AS.
Beløpene inkluderer forholdsmessig fradrag for merverdiavgift.

Note 7: Gevinst ved salg av anleggsmidler

Selskapet har solgt følgende anleggsmidler i 2018:

Beløp i tusen kroner	Salgssum	Gevinst/(tap)
Valhallveien 33	5 673	1 993
Valhallveien 44	4 689	1 129
Salg av bil	110	71
Sum	10 472	3 193

Note 8: Aksjegevinster og utbytte

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Utbytte Åsegården AS	10 000	-
Utbytte Youngstorget Eiendom AS	823	712
Utbytte OBOS Vetlandsveien 68 AS	1 821	1 500
Utybte Hospitalet AS	-	19 000
Utbytte Ørnen Eiendom AS	40 000	50 000
Utbytte Utstillingsplassen eiendom AS	24 952	-
Utbytte Tasta Senter AS	-	20 000
Utbytte Fanteria AS	1 571	-
Salgsgevinst Obos Eiendomsdrift AS	5 283	-
Salgsgevinst Strandveien KS/AS	24 582	-
Salgsgevinst Chr. Kroghsgate 32	707	108 172
Salgsgevinst Fanteria AS (50 % av aksjene)	-	3 559
Salgsgevinst Turbinveien 30 AS	-	13 232
Salgsgevinst Vitaminveien 1 AS	-	271 335
Etteroppgjør tidligere solgte selskaper	-	-1 646
Sum	109 739	485 864

Note 9: Investeringer i datterselskap

Beløp i tusen kroner

Selskap	Forretnings- kontor	Eierandel	Resultat i år	Bokført verdi 31.12.2018
Ørnen Eiendom AS	Oslo	100 %	16 027	571 830
Christiesgte 5-7 AS	Oslo	100 %	7 982	11 770
Boligtomt Bogerud AS	Oslo	100 %	-8	2 258
Christian Kroghs gate 35-37 AS	Oslo	100 %	274	100
Etterstadgata 4 AS	Oslo	100 %	1	3 275
Freserveien 1 AS	Oslo	100 %	-1 921	169 983
Haakon VII`s gate 7 AS	Oslo	100 %	1 045	45 000
Haugenstua Senter AS	Oslo	100 %	4 016	3 572
Hospitalet AS	Oslo	100 %	18 258	84 930
Portalen Kontor AS	Oslo	100 %	10 779	460 484
Kjøttbasaren Byens Basar AS	Oslo	100 %	2 405	23 450
KB Næring AS	Oslo	100 %	176	65 438
Smeltedigelen 1 AS	Oslo	100 %	10 485	230 745
Oslogarasjene AS	Oslo	100 %	4 715	14 255
Portalen Forretning AS	Oslo	100 %	239	6 213
Portalen Hotell AS	Oslo	100 %	4 870	202 968
Tasta Senter AS	Oslo	100 %	14 704	400 502
Tærudparken AS	Oslo	100 %	3 356	24 431
Obos Vetlandsveien 68 AS	Oslo	100 %	1 565	2 378
Ulven AS	Oslo	100 %	68 792	2 607 058
Ulven Bolig AS	Oslo	100 %	14 395	709
Youngstorget Parkeringshus AS	Oslo	100 %	-30	235
Construction City Eiendom AS	Oslo	100 %	-91	288 531
Sum			182 032	5 220 114

Stemmeandel er lik eierandel i alle selskapene.

Det er i 2018 avgitt konsernbidrag til Ulven, Portalen Forretning AS, Portalen Hotell AS, Freserveien 1 AS, KB Næring AS og Ulven Bolig AS. Netto konsernbidrag er ført direkte mot investeringene.

Netto avgitt konsernbidrag er (beløp i tusen kroner):

Ulven AS	5 057
Portalen forretning AS	1 040
Portalen hotell AS	1 463
Freserveien 1 AS	1 964
Ulven Bolig AS	10 010
KB næring AS	963
Sum	20 496

Note 10: Investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet

Selskap	Forretnings- kontor	Eierandel
Østre Akervei 33 AS	Hamar	50,00 %
Aasegården Invest AS	Bærum	50,00 %
Consturction City Cluster AS	Oslo	40,00 %
A/S Etterstadgarasjene	Oslo	33,56 %
Fredvang Eiendom AS	Oslo	50,00 %
Berget Eiendomsforvaltning AS	Hamar	50,00 %
Fanteria AS	Bergen	50,00 %
Visjon Dokken ANS	Oslo	50,00 %
Oxenøen Bruk AS	Oslo	50,00 %
Telefonfabrikken AS	Bergen	50,00 %
Youngstorget Eiendom AS	Oslo	25,00 %
Utstillingsplassen Eiendom AS	Hamar	38,34 %
Oslo Cancer Cluster I. AS	Oslo	27,22 %

Beløp i tusen kroner		Mottatt utbytte	Bokført EK i selskapet*	Bokført verdi 31.12.2018
Selskap	Resultatandel*			
Østre Akervei 33 AS	-494	-	44 013	24 122
Aasegården Invest AS	8 023	10 000	44 523	15 055
Construction City Cluster AS	-204	-	-409	40
A/S Etterstadgarasjene	10	-	128	5
Fredvang Eiendom AS	1 608	-	25 010	18 826
Berget Eiendomsforvaltning AS	4 269	-	60 916	8 785
Fanteria AS	1 535	1 571	3 300	22 786
Visjon Dokken ANS	-538	-	152	0
Oxenøen Bruk AS	-4 524	-	156 931	83 665
Telefonfabrikken AS	492	-	19 341	8 729
Youngstorget Eiendom AS	1 870	823	17 533	10 000
Utstillingsplassen Eiendom AS	36 267	24 952	806 574	274 474
Oslo Cancer Cluster I. AS	3 967	-	176 770	52 853
Sum	52 281	37 346	1 354 782	519 341

* Resultatandeler og bokført EK i selskapene er i enkelte tilfeller basert på foreløpige og ureviderte tall for 2018.

Note 11: Egenkapital

Beløp i tusen kroner	Aksjekapital	Overkurs	Annen innskutt EK	Annen Egenkapital	Sum
Egenkapital per 1. januar 2018	170 937	11 840	384 100	2 897 603	3 464 480
Årets resultat	-	-	-	122 861	122 861
Tingsinnskudd	5 530	6 240	-	-	11 770
Fisjon	-5 530	-	-	-	-5 530
Netto konsernbidrag	-	-	-	-2 296	-2 296
Prinsippendring - pensjon	-	-	-	813	813
Pensjon	-	-	-	-342	-342
Egenkapital per 31. desember 2018	170 937	18 080	384 100	3 018 638	3 591 755

Note 12: Eiendommer og driftsløsøre

Beløp i tusen kroner	Kontormaskiner og datautstyr	Transportmidler	Inventar, innredning	Forretningsbygg og hotell
Anskaffelseskost per 1. januar 2018	3 193	798	59 047	1 908 140
Anskaffet i år og balanseførte renter	-	369	1 417	173 700
Avgang i år	-	-391	-	-87 757
Kostpris per 31. desember 2018	3 193	776	60 464	1 994 084
Akkumulert avskrivninger 1. januar 2018	-2 978	-594	-30 866	-556 468
Ordinære avskrivninger i år	-65	-109	-4 803	-19 284
Avgang i år	-	352	-	22 741
Akkumulert avskrivninger per 31. desember 201	-3 043	-350	-35 669	-553 012
Bokført verdi per 31. desember 2018	150	425	24 795	1 441 072
Avskrivningssatser	30 %	20 %	20 %	1 %

Beløp i tusen kroner	Tekniske installasjoner	Bolighus og tomter	Containere for utleie	Arbeid under utførelse
Anskaffelseskost per 1. januar 2018	782 619	267 629	22 690	243 837
Anskaffet i år og balanseførte renter	76 043	27 652	391	185 154
Ferdigstillelse bygg omklassifisering	-	-	-	-291 414
Avgang i år	-24 373	-10 240	-	-7 109
Kostpris per 31. desember 2018	834 290	285 041	23 081	130 469
Akkumulert avskrivninger 1. januar 2018	-306 546	-	-945	-
Ordinære avskrivninger i år	-39 416	-	-2 310	-
Avgang i år	9 956	-	-	-
Akkumulert avskrivninger per 31. desember 201	-336 006	-	-3 256	-
Bokført verdi per 31. desember 2018	498 284	285 041	19 825	130 469
Avskrivningssatser	5 %	0 %	10 %	0 %

Beløp i tusen kroner	SUM
Anskaffelseskost per 1. januar 2018	3 287 953
Anskaffet i år og balanseførte renter	464 727
Ferdigstillelse bygg omklassifisering	-291 414
Avgang i år	-129 870
Kostpris per 31. desember 2018	3 331 397
Akkumulert avskrivninger 1. januar 2018	-898 398
Ordinære avskrivninger i år	-65 987
Avgang i år	33 049
Akkumulert avskrivninger per 31. desember 2018	-931 336
Bokført verdi per 31. desember 2018	2 400 061

Note 13: Konsernmellomværende

Følgende poster gjelder mellomværende med foretak i samme konsern og tilknyttede selskaper:

Beløp i tusen kroner	Mor- og søsterselskap		Datterselskap	
	2018	2017	2018	2017
Lån, langsiktig	-	-	1 184 463	1 201 676
Likvide midler	139 896	72 041	-	-
Kortsiktige fordringer	1 531	1 799	43 110	102 540
Sum eiendeler	141 427	73 840	1 227 573	1 304 215
Annen langsiktig gjeld	-	-	-53 052	-
Konsernbidrag	-2 982	-	-26 963	-38 100
Annen kortsiktig gjeld	-4 170	-2 763	-1 863	-757
Sum gjeld	-7 152	-2 763	-81 878	-38 857

Beløp i tusen kroner	Tilknyttede selskap		SUM	
	2018	2017	2018	2017
Lån, langsiktig	33 283	31 970	1 217 746	1 233 646
Likvide midler	-	-	139 896	72 041
Kortsiktige fordringer	-	100	44 641	104 439
Sum eiendeler	33 283	32 070	1 402 283	1 410 125
Anen langsiktig gjeld	-	-	-53 052	-
Konsernbidrag	-	-	-29 945	-38 100
Annen kortsiktig gjeld	-	-	-6 033	-3 519
Sum gjeld	-	-	-89 030	-41 619

Note 14: Annen langsiktig gjeld

Annen langsiktig gjeld relaterer seg blant annet til innbetalinger fra leietakerne. Dette gjelder rentefrie leietakerforskudd/sikkerhetsstillelser.

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Leieforskudd/depositum garasjeplasser	1 597	1 597
Leieforskudd/depositum lokaler	7 946	8 685
Lån til datterselskaper	53 052	161 967
Sum	62 595	172 249

Note 15: Annen kortsiktig gjeld

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Skyldig feriepenger	-4 980	-4 417
Påløpte swap-renter	-2 380	-2 402
Påløpte renter	-11 826	-9 057
Påløpte renter obligasjonslån	-36 854	-34 125
Andre periodiseringer etc.	-23 644	-19 165
Sum	-79 684	-69 165

Note 16: Finansielle derivater

OBOS Eiendom AS benytter rentebytteavtaler (renteswapper), som er avtaler om bytte av rentebetingelser for et bestemt nominelt beløp for en bestemt periode. Hensikten med renteswappene er å sikre kontantstrømmen til deler av låneporteføljen (kontantstrømsikring). Renter på swappene blir periodisert samtidig som renter på underliggende lån. OBOS Eiendom AS har valgt ikke å regnskapsføre sikringene, jfr. NRS 18.

Sikringene har en gjenværende løpetid som spenner fra ett år og ti måneder til tretten år og en måned målt fra balansetidspunktet.

Beløp i tusen kroner	Kontraktsbeløp ¹⁾ per 31.12.2018	Kontraktsbeløp ¹⁾ gj.snitt 2018	Virkelig verdi ²⁾ per 31.12.2018	Verdiendring 2018
Rentebytteavtaler				
Betaler fast rente, mottar flytende rente (3 mnd NIBOR)	1 700	1 580	-42	10
Sikringsinstrumenter	1 700	1 580	-42	10

¹⁾ Kontraktsbeløp defineres som brutto nominell underliggende verdi.

²⁾ Virkelig verdi er beregnet som nettosummen av anslått realisasjonsverdi.

Kredittrisikoen for inngåtte avtaler anses som lav, da avtalene er inngått med solide norske finansinstitusjoner. Det er ikke inngått motregningsavtaler.

Note 17: Pensjonskostnader og forpliktelser

Selskapet er pliktig til å ha tjenestepensjon etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordning tilfredsstiller kravene i denne loven.

Selskapet lukket den ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte 1.1.2007 med frivillig overgang til innskuddsbasert ordning. Per 31.desember 2016 besluttet selskapet endelig avvikling ved utstedelse av fripoliser. For 13 ansatte som gikk over til innskuddsordning ble det besluttet å kompensere dette på grunn av forventet lavere fremtidige pensjonsutbetalinger. Per 31.desember 2018 er det kostnadsført 1 386 tusen kroner i kompensasjon.

Opptjent kompensasjon er klassifisert som langsiktig gjeld og vil blir utbetalt fra og med oppnådd pensjonsalder fordelt over 17 år. Hvis noen av de ansatte med løpende kompensasjon slutter før oppnådd pensjonsalder vil opptjent beløp utbetales i sin helhet ved sluttdato.

Antall personer som er med i selskapets kollektive pensjonsordning:

Ytelsesbasert:	Pr. 31.12.2018	Pr. 31.12.2017
Aktive	1	1
Pensjonister	1	1
Sum	2	2
Innskuddsbasert 1)	46	43
Totalt	47	44

¹⁾ Medlem av ytelsesbasert pensjonsordning er også medlem av den innskuddsbaserte ordningen.

Totale pensjonskostnader:

Beløp i tusen kroner

Pensjonskostnad	2018	2017
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-517	-544
Rentekostnader på netto forpliktelse	-273	-238
Arbeidsgiveravgift	-111	-302
Planendring/andre effekter	-	-1 362
Netto påløpt pensjonskostnad fra ytelsesordninger	-902	-2 446
Kostnader knyttet til innskuddsbasert ordning	-2 019	-2 261
Kontnader knyttet til kompensasjonsordning	-1 386	-1 316
Total pensjonskostnad	-4 307	-6 024

Hovedforutsetninger benyttet i beregningene av netto pensjonsforpliktelse:

	2018	2017
Diskonteringsrente:	2,60 %	2,40 %
Årlig lønnsvekst:	2,75 %	2,25 %
Årlig G-vekst	2,50 %	2,25 %
Årlig regulering av pensjonene:	2,50 %	2,25 %
Gjennomsnittlig arbeidsgiveravgift faktor	14,10 %	14,10 %

Endringer i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen i løpet av året:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Netto pensjonsforpliktelse 1. januar	-13 795	-11 988
Periodens pensjonsopptjening	-902	-2 446
Prinsippendring	1 056	-
Periodens estimatendringer ført over egenkapital	-439	-
Utbetalt pensjon	665	639
Netto pensjonsforpliktelse uforsikrede ordninger 31. desember	-13 415	-13 795
Avsetning kompensasjonsordning	-2 493	-1 316
Netto pensjonsforpliktelse 31. desember	-15 907	-15 111

Note 18: Andre finansposter

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Renter fra utlånt til TS	591	1 162
Konserninterne renteinntekter	13 150	9 107
Renter mellomregning konsern	549	601
Andre renteinntekter	1 144	3 775
Sum andre finansinntekter	15 434	14 645

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Konserninterne rentekostnader	-5 006	-15 399
Andre rentekostnader	-909	-3 539
Sum andre finanskostnader	-5 915	-18 939

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Tap ved salg av aksjer	-	-20 433
Nedskrivning av aksjer i DS og TS	-1 150	-
Sum tap aksjer	-1 150	-20 433

Note 19: Kortsiktige fordringer

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Fordring merverdiavgift	12 085	-
Forskudd pensjonspremie	-	123
Påløpte swaprenter innlån	986	657
Andre fordringer	5 770	1 170
Sum kortsiktige fordringer	18 841	1 950

Note 20: Transaksjoner med nærstående parter

OBOS Eiendom AS har løpende transaksjoner med nærstående som en del av ordinær virksomhet. Alle transaksjoner er foretatt som del av den ordinære virksomheten og til armlengdes priser, de blir fakturert til forretningsmessige vilkår. De vesentligste transaksjonene som er foretatt er som følger:

Beløp i tusen kroner	2018	2017
Kjøp av konserninterne administrative tjenester		
Forretningsførerhonorar konsernselskap	-11 197	-15 520
Juridiske tjenester konsernselskap	-936	-1 232
Sum	-12 133	-16 753
Salg av konserninterne administrative tjenester		
Forretningsførerhonorar til datterselskaper	31 888	25 824
Forretningsførerhonorar til tilknyttet selskap	31 888	321
Sum	63 775	26 145
Utleie av fast eiendom til konsernselskaper		
Leieinntekter fra konsernselskaper	52 357	41 128
Sum	52 357	41 128
Konserninterne renteinntekter		
Renteinntekter fra foretak i samme konsern	13 150	9 107
Renteinntekter bank	549	601
Sum	13 699	9 707

Note 21: Andel i sameier og lignende

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Eierandel
Selskap		
Ellingsrudåsen Senter S/E I	26	14,30 %
Ellingsrudåsen Senter S/E II	259	39,11 %
Holmlia Senter S/E II	257	35,81 %
Sum	541	

Til generalforsamlingen i OBOS Eiendom AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert OBOS Eiendom AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember 2018, resultatregnskap og oppstilling av kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember 2018, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling av endringer i egenkapital og oppstilling av kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til OBOS Eiendom AS per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet OBOS Eiendom AS per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder etter regnskapsloven § 3–9.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder etter regnskapsloven § 3-9. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilbørlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 25. april 2019

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Anne Lene Stensholdt', is written over the printed name.

Anne Lene Stensholdt
Statsautorisert revisor

OBOS

Postboks 6666, St. Olavs plass
0129 Oslo

Hammersborg Torg 1,
0179 Oslo

www.oboseiendom.no
eiendom@obos.no